

[Aage Frandsen.]

Forslaget indeholder følgende hovedpunkter:

1. En begrænsning i forligsmandens ret til at udskyde varslede konflikter til livsvigtige områder.
  2. En ændring af afstemningsreglerne, sådan at den såkaldte 35 pct.-regel ophæves.
  3. At sammenkædningsreglerne ophæves, således at hvert enkelt område suverænt træffer sin egen afgørelse.
  4. At bestemmelserne om hemmeligholdelse af forhandlingsresultaterne og afstemningsresultaterne ophæves.
  5. At alle berørte får bedre information om et mæglingsforslags indhold og karakter.
- Med disse bemærkninger skal jeg anbefale lovforslaget til folketingets velvillige og hurtige behandling.

Ordføreren for forslagsstillerne (Ove Jensen) (FP):

Jeg skal herved tillade mig at fremsætte forslag til lov om ophævelse af lov om særlig indkomstskat m. v., idet jeg henviser til lovforslagets tekst og de ledsagende bemærkninger.

Ordføreren for forslagsstillerne (Inge Krogh) (KrF):

Jeg tillader mig herved at fremsætte forslag til lov om ændring af lov om pressens brug, idet jeg vedrørende motiveringen for fremsættelsen skal henviser til lovforslagets bemærkninger.

Ordføreren for forslagsstillerne (Inge Krogh) (KrF):

Jeg tillader mig herved at fremsætte forslag til folketingsbeslutning om at bringe rigsadvokatens cirkulære nr. 144 af 15. juli 1969 i overensstemmelse med gældende ret, idet jeg vedrørende motiveringen for fremsættelsen skal henviser til forslagsets bemærkninger.

Den eneste sag på dagsordenen var:

Forespørgsel til udenrigsministeren af Anker Jørgensen, Auker, Poul Dalsager, Jørgen Peder Hansen og Ivar Nørgaard:

„Hvorledes agter regeringen at sikre, at landets markedspolitik føres i overensstemmelse med de af folketinget vedtagne regler?“

(Forespørgsel nr. II. Anmeldt 3/10 74. Fremme af foresp. vedt. 9/10 74).

Formanden:

Jeg skal fastsætte en taletid af indtil 15 minutter for ordførere i første omgang.

Ordføreren for forespørgerne (Ivar Nørgaard) (S):

Bortset fra de store markedspolitiske debatter foregår drøftelserne om markedspolitikken indhold og procedure jo sædvanligvis i markedsudvalget og for procedureproblemerne vedkommende også i et særligt underudvalg, markedsudvalget har nedsat.

Der har imidlertid i den seneste tid været en voksende utilfredshed med og kritik af den måde, udenrigsministeren har administreret markedspolitikken på i markedsudvalget. Vi har ment, at denne kritik burde foregå fra tingets talerstol, og at vi burde give regeringen lejlighed til at svare på kritikken her fra tingets talerstol.

Vi mener også, at det er vigtigt, at regeringen på denne måde får mulighed for at give os meddelelse om, hvordan den agter at handle for at løse disse problemer på en for alle tilfredsstillende måde.

Udenrigsministeren (Guldberg):

Den forudgående offentlige debat har jo udførligt beskæftiget sig med anledningen til denne forespørgsel, og det har også under denne debat været fremført, at regeringen ikke skulle have fulgt folketingets flertal. Det vil derfor være rigtigt, at jeg begynder min redegørelse med at redegøre for de to sager, som især har været omtalt i denne forbindelse.

Det, der oprindeligt gav anledning til debatten, var spørgsmålet om, hvorvidt EF-Kommissionen skulle have status som observatør ved FN's generalforsamling. Om denne sag kan jeg oplyse følgende:

Det fremgår af Romtraktatens art. 229, at Kommissionen skal have mulighed for at opretholde formålstjenlige forbindelser med organerne for De Forenede Nationer, og så er der også nævnt andre ting, men altså udtrykkeligt De Forenede Nationer og deres særorganisationer.

Der har ikke mig bekendt tidligere været nogen egentlig drøftelse af denne bestem-

[Udenrigsministeren.]

melse, heller ikke i forbindelse med selve optagelsesforhandlingerne. Det har været betragtet som et teknisk problem og som en bestemmelse, der var nødvendig, for at Kommissionen på rette måde kunne udøve de beføjelser, der efter traktaten er tillagt den. Der har derfor heller ikke tidligere været fremsat den opfattelse, at Kommissionen ved at være til stede som observatør dermed skulle have fået tillagt videregående beføjelser, eller at der dermed skulle være sket en ændring i, hvad de nye medlemslande tiltrådte ved deres tilslutning pr. 1. januar 1973.

Behovet for en sådan observatørstatus ved FN er først kommet til udtryk ved, at Fællesskabet er blevet observatør ved forskellige FN-organisationer.

Fællesskabets interesse for at få observatørstatus ved FN-generalforsamlingen og dermed også ved dennes andet udvalg gav sig konkret udslag i 1971, hvor de 6 oprindelige EF-lande foretog sonderinger hos forskellige FN-medlemslande for at få opklaret, hvorvidt en sådan ansøgning kunne forventes imødekommet af generalforsamlingen i FN. Under denne undersøgelse blev der først rettet henvendelse til de 4 daværende ansøgerlande, England, Irland, Norge og Danmark, og det skete i oktober 1971. Alle 4 lande bekræftede, at de var indforstået hermed. Så vidt jeg ved, har hverken den danske eller den norske administration ment, at det drejede sig om et politisk spørgsmål, der burde forelægges en minister, men har betragtet det som en ekspeditionssag under hensyn til bestemmelserne i Romtraktaten og til de 6 landes forudgående enighed om sagen.

Jeg mener derfor ikke, at der kan rettes nogen bebrejdelse, hverken mod den danske mission ved FN eller udenrigsministeriet på det tidspunkt, for at sagen blev ekspederet på den nævnte måde.

Sagen blev ikke fulgt op allerede af den grund, at EF ikke havde gjort sig helt klart, hvilken nærmere fremgangsmåde der burde anvendes over for FN, men muligvis også, fordi man havde fundet det mere tiltalende at vente med selve sagen, at søge denne status som observatør ved generalforsamlingen, indtil alle EF-medlemslande også var medlemmer af FN.

Den næste gang, der efter mine oplysninger bliver rørt ved denne sag, er i en udtalelse fra EF-Parlamentets retsudvalg, som kommer til afgørelse i EF-Parlamentet den 6. juli 1973. Det fremgår ikke, hvem der har taget initiativet til sagens behandling i Parlamentets retsudvalg, men det kan hænge sammen med den forventede optagelse af Vesttyskland som medlem af FN, hvilket som bekendt skete på generalforsamlingen i 1973.

Indstillingen fra retsudvalget i Parlamentet går ud på, at Parlamentet opfordrer Kommissionen og Rådet til at søge en egnet løsning på spørgsmålet om EF-repræsentation i FN. Et dansk medlem af retsudvalget tog forbehold i dette udvalgs betænkning, men forbeholdet blev ikke videreført under afstemningen i salen, hvor indstillingen blev vedtaget.

Efter sædvane bliver alle EF-Parlamentets beslutninger videregivet til Kommissionen og refereres skriftligt over for Ministerrådet. Parlamentets beslutning blev naturligvis behandlet på samme måde som alle andre beslutninger og blev uden debat taget til efterretning af Ministerrådet den 23. juli 1973. På dette tidspunkt kan man sige, at der kunne have været mulighed for at gribe ind i sagen, hvis man havde villet, men det skete ikke. Og jeg mener ikke, at man kan kritisere dette på baggrund af det, jeg allerede har nævnt, hvorefter alle, der hidtil havde beskæftiget sig med sagen, ikke regnede den for et politisk spørgsmål.

Den næste gang man i forbindelse med behandlingen af en sag i Ministerrådet møder en henvisning til spørgsmålet om observatørstatus ved FN er på et rådsmøde den 1.-2. april 1974, hvor man behandlede spørgsmålet om FNs ekstraordinære generalforsamling, der som bekendt var indkaldt på grund af energikrisen, og derunder først og fremmest muligheden for, at EF's formandskab kunne afgive en fælles erklæring på denne generalforsamling på de 9 landes vegne.

Hovedpunktet ved dette møde var det af en af kommissærerne, Cheysson, i øvrigt på egen hånd, fremsatte forslag om, at der skulle gives tilsagn om et EF-bidrag til et særligt fond for de hårdest ramte u-lande. Det fremgår af det materiale, der var til rådighed på mødet, at Kommissionen på et

[Udenrigsministeren.]

møde umiddelbart forinden mellem de faste repræsentanter, altså ambassadørerne, havde rejst spørgsmålet om Fællesskabsrepræsentation ved denne generalforsamling, og det fremgik også af dette notat, at man i udvalget for de faste repræsentanter havde afvist at gøre noget ved sagen ved denne lejlighed under henvisning til den korte forberedelsestid på generalforsamlingen.

Derfor mente man ikke, at det var den rette anledning for Fællesskabet til over for FN at rejse det i forhold til FN principielle spørgsmål om status ved generalforsamlingen i al almindelighed i forbindelse med en sådan ekstraordinær generalforsamling.

Derfor blev sagen uden senere at have været nævnt i Rådet fulgt op senere ved, at EF-landene gennem deres missioner i New York foretog sonderinger for at få oplyst, om forslaget kunne forvente modstand på generalforsamlingen, altså en parallel til, hvad der skete i 1971. Der blev opnået positiv indstilling fra de adspurgte lande, men dog ikke nogen reaktioner fra østlandene. Norge, der ikke var blevet medlem af EF, blev spurgt på ny og svarede i overensstemmelse med sit tidligere svar.

Det er på grundlag af disse sonderinger, at formandskabet i en skrivelse af 31. juli 1974 anmodede De Forenede Nationer om at få spørgsmålet sat på dagsordenen for FN.

Forud for rådsmødet den 17. september 1974 blev der en diskussion om, hvorvidt man skulle fastlægge særlige regler for, hvordan taleretten skulle fordeles ved FN mellem formandskabet og Kommissionen. Årsagen til, at spørgsmålet overhovedet kom op, var, at Belgien under drøftelserne i EF-kredsen i New York havde stillet et særligt forslag. Dette forslag indgik i den orientering, som jeg gav markedsudvalget på et møde den 13. september.

Der var altså ikke, som nogle måske har troet, tale om, at Ministerrådet på mødet den 17. september skulle tage stilling til, om EF-Kommissionen skulle have status som observatør. Det punkt, der var varslet til dagsordenen, og som jeg refererede, var alene, hvem der skulle have retten til at tale.

Dagen før, altså den 12. september, havde jeg imidlertid ved behandlingen af instruksen for den danske delegation til FN-general-

forsamlingen fået kendskab til, at man i hvert fald fra radikal side var imod dispositionen og også fået kendskab til, at man fra socialdemokratisk side ønskede at få lejlighed til at drøfte hele spørgsmålet om, hvorvidt EF skulle have observatørstatus ved FN i den socialdemokratiske gruppe.

På markedsudvalgets møde den 13. september refererede jeg som nævnt det belgiske forslag om taleretten. Der blev ikke rettet indvendinger mod mit forslag om, at vi kunne gå ind for selve dette forslag. Men i tilslutning hertil oplyste jeg, at der ved behandlingen af FN-instruksen var opstået tvivl om, hvorvidt et flertal i folketinget ville gå ind for, at EF får observatørstatus ved FN. Jeg gjorde opmærksom på, at såfremt et flertal af folketinget ville forlange det, ville regeringen føle sig forpligtet til at stemme imod, men at en sådan situation ville blive meget ejendommelig. På forespørgsel oplyste jeg, at jeg ikke havde noget kendskab til, hvordan sagen var kommet på FN's dagsorden, men at jeg gerne ville undersøge det.

På udvalgmødet blev der også rejst spørgsmål om, hvorvidt man kunne få sagen taget af dagsordenen for FN. Jeg udtrykte tvivl om, hvorvidt det kunne lade sig gøre, men erkendte, at det vel måtte kunne ske, hvis den, der havde begæret sagen sat på dagsordenen, også forlangte den trukket tilbage.

Herudover oplyste jeg, at jeg gerne ville undersøge, hvordan sagen var blevet behandlet i EF, og at hvis denne undersøgelse førte til, at den ikke var behandlet korrekt i EF, så måtte det efter min mening betyde, at der var mulighed for at forlange sagen til fornyet behandling på førstkommande rådsmøde den 14. oktober og samtidig anmode om, at selve afgørelsen i FN ikke blev truffet før dette tidspunkt.

Jeg sagde endvidere, at jeg, også selv om det viste sig, at et flertal i folketinget ville affinde sig med, at sagen blev gennemført, var parat til at give orientering om, hvorledes den var behandlet og i givet fald, hvis der var grundlag for det, påtale eventuelle procedurefejl.

Efter de udtalelser, der faldt på markedsudvalgets møde den 13. september, måtte jeg konstatere, at spørgsmålet om, hvorvidt et flertal ønskede, at regeringen skulle

[Udenrigsministeren.]

stemme imod forslaget i FN eller forsøge at få sagen trukket tilbage, afhæng af, hvorledes socialdemokratiet stillede sig til sagen og dermed, efter det for mig oplyste på mødet, også af yderligere oplysninger specielt om, i hvilket omfang Kommissionen var observatør andre steder, og hvem der i øvrigt var observatør ved FN.

Jeg gjorde opmærksom på, at selv om selve sagen om, hvorvidt EF skulle være observatør ved FN's generalforsamling, ikke stod på dagsordenen, så medførte det belgiske forslag om taleret, at jeg vanskeligt kunne vente med besked om, hvad flertallet mente, til efter rådsmødet den 17. september. Det blev på mødet oplyst, at socialdemokratiet kunne behandle sagen på et gruppemøde den 17. september, og der blev derfor truffet aftale om, at jeg skulle søge at få punktet om taleretten behandlet så sent på rådsmødet den 17., at der var mulighed for at jeg telefonisk kunne få besked om socialdemokratiets standpunkt.

Ved rådsmødet begyndelse den 17. september viste det sig, at spørgsmålet ikke var på dagsordenen, idet man havde opgivet at foreslå nogen særlig vedtagelse eller nogen særlig ordning, men blot følge sædvanlig fremgangsmåde. Rådsmødet blev afsluttet så tidligt, at jeg ikke ved afslutningen, under Eventuelt, havde fået nogen besked fra socialdemokratiet, og derfor heller ikke kunne give meddelelse om, at Danmark ville gå imod sagen i FN eller stille krav om rådsbehandling.

For en sikkerheds skyld tog jeg altså alligevel ordet under Eventuelt for at antyde, at der kunne opstå vanskeligheder, men i øvrigt naturligvis ikke kunne binde Danmark til at rejse sagen, før jeg vidste, om det var nødvendigt.

Efter min hjemkomst den 18. september fik jeg oplyst, at socialdemokratiet ikke havde taget endelig stilling, men at stemningen var ret stærkt imod, og på mødet i markedsudvalget den 18. september refererede jeg forløbet i Bruxelles. På markedsudvalgsmødet den 20. september meddelte socialdemokratiet efter et ekstraordinært gruppemøde, at det ville gå imod EF's status som observatør, og derefter blev der omgående givet besked til missionen ved

FN om at søge sagen udsat i FN, og til den danske repræsentation ved EF om at begære den sat på dagsordenen på det førstkomende rådsmøde, den 14.-15. oktober.

Jeg vil gerne sammenfattende, som jeg gjorde det fra det første møde den 13. september, give udtryk for vilje til at rette eventuelle fejl, der måtte være konstateret, i det omfang, det er muligt. Og jeg vil også gerne bekræfte, at jeg naturligvis er parat til at påtale en procedurefejl, hvis en sådan skulle blive konstateret, også selv om selve sagen ikke mere kunne ændres.

Jeg må imidlertid, efter, så vidt jeg selv ved, at have fået alle relevante oplysninger, komme til det resultat, at der ikke er noget grundlag for at påtale en procedurefejl over for EF af den måde sagen er blevet afgjort i EF på, lige så lidt som jeg mener, at det ville være rigtigt at bebrejde de respektive danske embedsmænd, der har deltaget i sagens behandling, eller de ministre, der har haft mulighed for at gribe ind, at dette ikke er sket.

Det andet spørgsmål, som særlig er indgået i den offentlige debat i de seneste dage, er spørgsmålet om, hvorledes man skal behandle forslag til budget for EF ved den første behandling i markedsudvalget.

Først må jeg gøre opmærksom på, at den kritik, der har været fremsat offentligt om, at markedsudvalget skulle have fået at vide, at de såkaldte ikke-obligatoriske udgifter på det kommende budget kun skulle være 5 pct., må bero på en misforståelse. Det skyldes formentlig, at det tidligere har været oplyst, at da man begyndte at drøfte opdelingen af budgettet i obligatoriske og ikke-obligatoriske udgifter — det er altså en ny opdeling, man nu skal til at anvende — var den gruppe udgifter, som man kunne henføre til at være ikke-obligatoriske, ca. 5 pct. af det dagældende budget.

Herudover skal jeg altså gøre opmærksom på, at der i år for første gang bliver anvendt en ny procedure ved behandling af budgettet, der forudsætter, at Parlamentet får større indflydelse. Fremgangsmåden er, at man først udarbejder et forslag til budget, som er et oplæg til forhandling med Parlamentet, og som fremsendes til Parlamentet. Når dette er drøftet, vender

[Udenrigsministeren.]

budgetforslaget tilbage til behandling og vedtages i Ministerrådet på mødet i december.

Jeg har i min stilling til budgettet som helhed lagt vægt på, at det er i rådsmødet i december, den endelige beslutning træffes. Heroverfor er det fremført, at allerede ved udarbejdelsen af et budgetforslag bliver der lagt rammer for, hvad der er muligt at beslutte senere ved drøftelserne mellem Parlamentet og Ministerrådet, og det må jeg erkende er rigtigt for en del af posterne.

Det samlede budgetforslag, som Kommissionen fremlagde, var på ca. 7.000 mill. R.E. Det skal efter reglerne fordeles mellem obligatoriske og ikke-obligatoriske udgifter — det er altså første gang, denne fordeling foretages — og i oplægget er de obligatoriske udgifter fordelt således, at der inden for FEOGA-garantisektionen er afsat ca. 3,4 mia R.E, struktursektionen ca. 325 mill. R.E, u-landsbistand inkl. fødevarerhjælp ca. 568 mill. R.E, tilbagebetaling af egne udgifter 398 mill. og diverse 28 mill. R.E, hvilket giver et af Kommissionen sammenlagt tal på ca. 5.300 mill. R.E. Kommissionens forslag til ikke-obligatoriske udgifter drejede sig om udgifter til personale 340 mill., administration i øvrigt 76 mill., regionalfond 610 mill., socialpolitik inkl. socialfond 418 mill., forskning m.v. 109 mill., energi- og industripolitik 45 mill., miljø 6 mill., reserver 5 mill. og diverse 8 mill., som i alt kommer til at udgøre et beløb på 1.657 mill. R.E.

Det var Kommissionens forslag.

For de obligatoriske udgifters vedkommende oplyste jeg over for udvalget, at det her drejer sig om lovbundne udgifter, og at det danske synspunkt var, at man kunne acceptere Kommissionens oplæg inklusive en reserve på 200 mill. R.E til dækning af eventuelle prisforhøjelser i 1975 på landbrugsvarer.

Endvidere nævnte jeg, at bevillingerne til u-landshjælpen bortset fra fødevarerhjælpen var i overensstemmelse med, hvad der hidtil var accepteret fra dansk side.

Bevillingerne til fødevarerbestand foresloges forøget med 80 mill. R.E, og da der endnu ikke er taget stilling til Kommissionens nye oplæg om fødevarerhjælp, så fore-

slog jeg som udgangspunkt for budgetdrøftelserne, at fødevarerbestanden i 1975 burde have samme omfang som i 1974, og Rådet enedes om medtage et beløb svarende til samme hjælp målt i mængder.

For de ikke-obligatoriske udgifters vedkommende oplyste jeg, at jeg kunne tilslutte mig, at man reducerede dem med en række beløb: 650 mill. R.E for regionalfonden, 80 mill. for socialfonden, 50 mill. for personale og administration, 50 mill. inden for forslag om det sociale handlingsprogram, industripolitik, en undervisningspolitik m.v., hvor der endnu ikke var truffet beslutninger, og 10 mill. inden for forskningsprogrammerne. Jeg henviste her til, at udgifterne i socialfonden i forvejen havde været drøftet i markedsudvalget, sådan at jeg var orienteret om udvalgets syn på denne post, og at jeg herudover ikke mente på daværende tidspunkt af forhandlingerne at behøve nogen yderligere stillingtagen.

Her er naturligvis tale om et skøn, der først og fremmest vedrører, på hvilket tidspunkt af budgetbehandlingen regeringens standpunkt endeligt skal fastlægges. Hvis et flertal af folketinget mener, at det er rigtigt at anlægge et andet skøn herpå, er jeg også parat til at drøfte det. For budgettet som helhed skal jeg gøre opmærksom på, at der i almindelighed gælder flertalsafgørelser.

Jeg har ifølge sagens natur og den forudgående debat måttet referere de to sager, der her er nævnt, udførligt. De kan imidlertid efter min opfattelse begge betegnes som specielle, og jeg vil derfor gerne også svare på det mere generelle spørgsmål, som er stillet ved forespørgslen.

Det ligger i de af folketinget vedtagne regler, at der skal findes en passende balance mellem på den ene side en særlig forudgående kontrol af regeringens forhandlingsoplæg og på den anden side mulighed for, at regeringen kan varetage de danske interesser under forhandlingerne. Det er i forretningsordenen fastlagt, hvilke hensyn der skal tages, og hvilke sagsområder der typisk skal behandles efter denne særlige procedure, som alene har sin begrundelse i, at der er områder, hvor folketingets kontrol må kunne komme til orde forud og ikke efter en beslutning. Jeg tror ikke, at man vil kunne finde en anden formulering, som bedre vil kunne bidra-

[Udenrigsministeren.]

ge til at fastlægge, hvordan regeringen skal sikre, at der handles i overensstemmelse med de af folketinget vedtagne regler.

Der må i høj grad sondres efter sagernes karakter og betydning. Det er derfor desværre uundgåeligt, at der bliver tale om skøn, men jeg vil gerne generelt erklære, at det er regeringens linje og faste vilje gennem markedsudvalget at give folketinget adgang til alle relevante oplysninger og derigennem efter bedste evne sikre, at det er muligt for udvalget på folketingets vegne at varetage opgaverne, sådan som de er defineret i markedsudvalgets beretning.

Jeg må endvidere fremhæve, at med det meget store og omfangsrige materiale og de mange ofte teknisk bestemte sager, der behandles, vil det ikke kunne undgås, at der fra tid til anden opstår fejl. Det kan være noget, der vedrører faktiske oplysninger; det kan være fejlskøn på et administrativt plan af, hvornår et spørgsmål har en sådan karakter, at det kræver forelæggelse for en minister: det kan også være fejl i et politisk skøn af, hvornår en sag kræver forelæggelse for markedsudvalget. Sådanne fejl er da også forekommet af og til i hele den periode, Danmark har været medlem. Der skal ikke være tvivl om, at regeringen, når fejl konstateres, er parat til at beklage dem og, hvor det er muligt, også at søge dem ændret og søge afgørelserne ændret, såfremt et flertal ønsker det.

På samme måde vil jeg gerne gentage, at selv dér, hvor det viser sig, at der kun er tale om procedurefejl, som ikke har øvet nogen indflydelse på sagens endelige afgørelse, må det også være regeringens holdning, at sådanne fejl beklages og undgås. Jeg har i anledning af forespørgslen også gjort mig tanker om, hvorvidt det løbende arbejde i udvalget kan lettes. Mit eget indtryk er, at det ofte må være vanskeligt for udvalgets medlemmer med ret kort varsel at skulle sætte sig ind i nye og mere komplicerede sager, mens sager, der har løbet over længere tid, normalt går lettere.

Det er imidlertid sådan, at den fremgangsmåde, der skal anvendes ved forberedelse af ministerrådsmøder, i praksis bevirker, at vi i Danmark ofte får kort tid til at forelægge og behandle nye sager, der skal til afgørelse. Jeg ved, at den foregående re-

gering også under det danske formandskab interesserede sig meget for dette spørgsmål og også gjorde en indsats for at få fastlagt stramme tidsfrister for, hvornår sagerne skulle være klar fra behandlingen i Bruxelles til behandling i hovedstæderne. Det er imidlertid stadig sådan, at en del sager kommer meget sent frem, og hvis det også er den almindelige fornemmelse i udvalget, vil jeg gerne give tilsagn om at søge at påvirke fremgangsmåden ved sagernes behandling i Fællesskabet, så der kan blive mulighed for en tidligere orientering i hvert tilfælde om mere væsentlige spørgsmål, der skal til afgørelse.

Jeg er i det hele taget indstillet på både nu og løbende at drøfte både procedure og praktiske forhold. Det må være i alles interesse, at det ikke er sådanne forhold, der giver anledning til modsætninger eller misforståelser.

Ordføreren for forespørgerne (Ivar Nørgaard)
(S):

Jeg vil gerne takke udenrigsministeren for svaret på forespørgslen. Det ser jo ud til, at ministeren, hvad angår den konkrete sag om budgettet, synes at være indstillet på, at der kan være begået en fejl, og at han gerne vil ændre det, mens forsvarstalen vedrørende behandlingen af FN-sagen jo ikke indeholdt nogen indrømmelser af fejl.

Efter almindelig opfattelse har regeringen to hovedopgaver i sin markedspolitik. Den ene er at fremføre de danske markedspolitiske synspunkter på en sådan måde, at de bliver forstået og respekteret af de øvrige medlemmer af EF. Den anden hovedopgave er at orientere folketinget i god tid og på betryggende måde, før beslutninger tages, og sådan at regeringen har sikret sig, at den har indhentet tilslutning fra et flertal, inden den binder Danmark.

Hvad angår den første hovedopgave: at fremføre Danmarks markedspolitiske synspunkter på en sådan måde, at de bliver forstået og respekteret, er den første hovedbetingelse, at ministeren er fysisk til stede. Hvis ministeren ikke er fysisk til stede, udelukker det jo sig selv, at ministeren kan gøre andre opmærksom på, hvad der er vor politik, og sørge for, at den bliver respekteret.

Det er det første, man har kritiseret i markedsudvalget, og som vi fra socialdemokratiske side har gjort opmærksom på man

[Ivar Nørgaard.]

bør ændre fra statsministerens side. Ved at regeringen, da den trådte til, ændrede sagsopdelingen i den samlede regering, skabte man en ændring i et administrativt opdelingsforhold på ministerplan, som havde virket på forskellig vis i 7 år, men dog med 2 personer. Det er i og for sig overraskende, at en regering mener, at når vi er kommet ind i fællesmarkedet, skulle der være mindre at gøre markedspolitisk, end mens man blot drøfter, at man skal være medlem af fællesmarkedet. I hvert fald har det jo vist sig, at én mand ikke kan overkomme opgaven fysisk at være til stede til de funktioner, som kræves i det store udenrigsministerium med dets to store departementer.

Man kan ikke på én gang sidde til FN's generalforsamling og samtidig sidde i Bruxelles og deltage i et ministerrådsmøde. Derfor har ministeren måttet sende en embedsmand ved flere lejligheder, og derfor er man ude for, at det ikke konstant er en politiker, der repræsenterer Danmark på ministerrådsmøder.

Det mener jeg er utilfredsstillende, for det kunne lade formode, at den nye regering prioriterer markedspolitikken lavere, end den tidligere regering gjorde det, og det må af omverdenen blive opfattet sådan, at det ikke er noget, man lægger så overvældende vægt på i den danske regering, når man ikke sender ministre. Det kan ikke lade sig gøre for én minister som venstrehåndsarbejde at holde øje med, hvad der foregår, og lade det administrere af en embedsmand.

Hvis nu ministeren fysisk er til stede, så kræves det, for at det, der bliver sagt, kan blive forstået og respekteret, at det sagte er klart. Det mener jeg heller ikke man med rimelighed kan hævde er tilfældet. Vi har eksemplet fra ministerens indlæg på ministerrådsmødet den 17., som markedsudvalget har modtaget båndudskrift af. Man vil ikke med rimelighed kunne hævde, at det klart fremgår, hvad den danske regering mener om denne sag. Jeg skal af hensyn til ministeren undlade at læse det højt. Jeg vil tro, at ministeren ville tillade mig det, selv om han har stemplet „fortroligt“ på det. Jeg tror, at alle er klar over, at det er en meget mangelfuld fremstilling af det danske synspunkt, der her har fundet sted.

Nu siger ministeren til morgen, at det

skyldes, at han på det tidspunkt ikke vidste, hvilken holdning man havde i det danske folketing; han vidste ikke, hvad der var flertal for, fordi socialdemokratiets synspunkter ikke var nået frem. Vi havde den aftale, at socialdemokratiet skulle tage stilling på gruppemødet den 17. og meddele resultatet umiddelbart efter. Vi havde sagen som første punkt på dagsordenen, og jeg gik ud ad døren og meddelte det til en af udenrigsministerens medarbejdere, der så skulle telefonere beskeden ned til Bruxelles. Nu viser det sig altså, at den nåede ikke frem, før mødet var forbi. Men det burde være helt klart, at det var udenrigsministerens opgave i den situation at give meddelelse om, at der var uklarhed om, hvorvidt der var flertal i det danske folketing for, at EF skulle søge om FN-observatørstillingen. Ministeren sagde i stedet for, at han regnede med, der kunne blive noget politisk vrøvl ovre på FN-generalforsamlingen, men endin, vi er alle politikere, så vrøvl må vi jo tage, sagde han cirka, så det må I lige være klar over. Det sagde han til kollegerne.

Det gjorde ikke noget synderligt indtryk på kollegerne, og slet ikke på Ministerrådets formand, som blot åndsfraværende meddelte, at han tog det ad notam. Men man sendte altså sagen af sted, ganske uden hensyn til hvad ministeren havde sagt.

Jeg mener, ministeren burde have meddelt allerede om morgenen: Her er en sag, som i Danmark er uafklaret på nuværende tidspunkt, og jeg vil gerne som minister meddele formanden, at den sag kan jeg blive nødt til at bede om at få taget af bordet under „Eventuelt“, hvis vi ikke har fået et svar, der viser, at der er flertal for ansøgningen hjemme. Det har man altså ikke sagt, og det er undgået ministerrådformandens opmærksomhed, at det overhovedet var et problem.

Nu ved jeg godt, at man siger: ja men det følger jo af artikel 229, at det er en selvfølge, det skulle være noget automatisk, det er slet ikke noget, man behøver at behandle på politisk niveau. Sagen er jo den, at sådan har det ikke været opfattet hverken af udenrigsministeren eller af dem, der har drøftet sagen tidligere i Parlamentet, som udenrigsministeren jo henviser til. Der foreligger en betænkning og indstilling som grundlag for behandlingen i Parlamentet, udarbejdet

[Ivar Nørgaard.]

af retsudvalget, og som udenrigsministeren rigtigt siger, blev beslutningen i Europa-Parlamentet samt betænkningen jo oversendt — som det altid sker med disse hundredvis af betænkninger, der udarbejdes — til Kommissionen og Rådet. Men hvis man læser betænkningen, vil man se, at det alle steder fremhæves, at dette er et politisk spørgsmål; man beklager, at der ikke er truffet politisk beslutning om disse sager, og man fremhæver, at det, det drejer sig om, er, at man skal gøre EF i stand til at træde frem for verden og handle som en enhed. Det er jo ikke den linje, som var grundlaget for dansk tilslutning til fællesmarkedet, at man i alle internationale organer skulle træde frem og optræde som en enhed for verden, men at man derimod på de områder, hvor det var praktisk og hensigtsmæssigt, skulle optræde sammen. Man siger også i den betænkning, at når der endnu ikke var sket noget, så var det på grund af manglende politisk vilje. Det indebærer også, at det er noget, man skulle tage politisk stilling til.

Nu siger ministeren: ja men det kunne man jo så have gjort, da dette papir blev oversendt til Ministerrådet i juli måned 1973. Jeg gør opmærksom på, at fremgangsmåden i EF jo er, at Kommissionen skal ændre forslaget, hvis den ønsker det, i overensstemmelse med de udtalelser, der er kommet fra Parlamentet, før Rådet overhovedet kan sætte punktet på dagsordenen, så der var ikke tale om, at det var en sag, der kunne komme på dagsordenen på det tidspunkt.

Fejlen har ikke været, som udenrigsministeren også rigtigt siger, at embedsmændene har vurderet forkert, for embedsmændene kunne ikke vide, at der ikke var politisk tilslutning. Det, vi bebrejder udenrigsministeren, er, at dengang det blev uklart, om der var politisk tilslutning, da burde ministeren have stoppet sagen og ikke sagt, at det er noget, man kan snakke om på FN-generalforsamlingen. Det siger jeg — og det har jeg også sagt til statsministeren på et tidligere markedsudvalgsmøde — at vi opfatter

som en alvorlig forsømmelse, ikke på grund af denne sags alvor, men fordi det ligesom giver modstanderne mulighed for at få dokumentation for den fremsatte påstand om, at en dansk minister hen over hovedet på dette folketing kan gennemføre beslutninger, som er uigenkaldelige. Derfor må vi i alle sager, også i denne sag, som man ikke kan opfatte som så stor i sig selv, sørge for, at der ikke bliver eksempler på, at der træffes beslutninger hen over hovedet på folketinget.

Vedrørende den anden hovedopgave vil jeg sige, at vi i den seneste tid har fået 3 eksempler på, at man i markedsudvalget ikke har følt, at man er blevet tilstrækkeligt orienteret, og ikke har følt, at ministeren har søgt tilslutning til sit standpunkt, altså opnået et mandat. Den første sag er den, vi just har omtalt, hvor vi jo altså ikke mener, at mandatet var klart. Den anden sag var spørgsmålet om støtte til gartnerierhvervet, hvor der har været en forsømmelse i regeringen — adressen inden for regeringen kan man diskutere, men hvis man havde haft en markedsminister, der skulle koordinere sagerne, så var det ham, man skulle adressere sin kritik til. Man har nemlig ikke koordineret regeringens politik på dette område, og man har ikke sørget for, så snart der forelå oplysninger om, hvad der foregik i de andre lande, at tage det op til drøftelse i regeringen og derefter komme til markedsudvalget med en indstilling. Man kom alt for sent med en indstilling om, at man var imod, at der blev lavet nationale støtteordninger; man ville hellere have en overnational ordning, og hvis man ikke kunne det, så måtte man have nedtrappet de andres ordninger. Det er ikke engang sikkert, at det er rigtige standpunkter, for f. eks. er jeg ikke overbevist om, at der var flertal i markedsudvalget for, at man skulle have en fælles EF-politik, kun for at man skulle nedtrappe de nationale løsninger. Men det klarede man altså ikke.

På budgetområdet, som ministeren har henvist til i sin tale i dag, nævnes artikel 203

[Ivar Nørgaard.]

som begrundelse for, at ministeren har handlet i overensstemmelse med Romtraktaten og øvrige traktater. Jeg vil netop sige, at artikel 203 viser, at ministeren ikke har handlet i overensstemmelse med reglerne, idet der udtrykkeligt står i artikel 203, stk. 3, at Rådet vedtager budgetforslaget med kvalificeret flertal, og så står der: „og oversender det til Forsamlingen“. Til sidst står der, at såfremt Forsamlingen stiller ændringsforslag, så kan man ændre det, og så vedtager man det endelig med et kvalificeret flertal. Men hvis der er udgifter, som Parlamentet enten ikke kan ændre, eller som det ikke vil ændre, så har ministeren bundet sig efter vor opfattelse, og derfor burde han have sikret sig mandat.

Nu kan statsministeren naturligvis selv overveje, hvordan han i fremtiden vil sikre, at vi undgår utilfredshed og kritik i det omfang, vi har været vidne til det. Det kan gøres på mange måder, og det er ikke folketingets opgave at blande sig i, om man skal have en minister mere eller mindre, eller om man skal have viceministre, eller hvad ministeren nu kan tænke sig. Men vi mener, at det er meget væsentligt, at statsministeren nu handler i denne sag og finder en løsning, der tilfredsstiller os alle, og jeg skal derfor slutte mit indlæg med at fremsætte følgende:

Forslag om motiveret dagsorden:

„Folketinget opfordrer regeringen til at tilrettelægge ledelsen af dansk EF-politik på en sådan måde, at folketinget forud for vedtagelserne bliver tilstrækkeligt orienteret, og sådan at Danmarks holdning i EF's Ministerråd er i overensstemmelse med et flertal i folketinget.

Folketinget går dermed over til næste punkt på dagsordenen.“

Formanden:

Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden: (se ovenfor). Dette forslag indgår nu i forhandlingen.

Tillisch (FP):

Jeg vil også gerne takke ministeren for redegørelsen. Den indeholder jo for de faktiske oplysningers vedkommende stort set de oplysninger, som vi hen ad vejen har fået i markedsudvalget.

Jeg vil også gerne sige, at jeg har i mar-

kedsudvalget været med blandt dem, som har ønsket at grave lidt i disse to sager. Der har vel deri direkte og indirekte ligget nogen kritik af ministeren i disse to sager. Jeg vil gerne vedstå denne kritik her i salen, men jeg vil samtidig gerne sige, at det forekommer mig, at ministerens redegørelse indeholder imødekommenhed på så væsentlige punkter — imødekomenhed, som jeg i og for sig syntes vi allerede mødte i markedsudvalget — at jeg nok synes, hele denne debat har fået et noget større omfang, at disse sager har fået et noget større omfang, end de ret beset berettiger til.

For mig at se er det sager, som kunne og burde have fundet deres endelige afgørelse ved de forhandlinger, vi har haft og eventuelt endnu måtte få om disse to sager i markedsudvalget. Jeg mener, at man med hele denne debat har været eller er i gang med at skyde spurve med kanoner. Det har aldrig været rigtigt, selv ikke når det er guldspurve.

Når dette er sagt, så vil jeg godt, inden jeg nævner en lille smule om de to sager, sige, at der er nogle væsentlige forudsætninger for, at det er kommet hertil. Jeg tror ikke, man kan komme uden om at minde om, at vi vel nok her i landet i nogen grad sejler med lig i lasten, når det drejer sig om fællesmarkedsspørgsmål, og liget stammer beklageligvis fra hele den måde, vi kom ind i fællesmarkedet på. Hele debatten, og det gjaldt vel både tilhængere og modstandere, udartede jo på mange måder, bl. a. derhen at befolkningen måske ikke rigtig fik et realistisk indtryk af, hvad det betød for Danmark både positivt og negativt at komme ind i fællesmarkedet. Navnlig for den ene sag, som vi her specielt behandler, har det betydning, at hvis modstanderne under debatten forud for folkeafstemningen blot nævnte noget om politik eller udenrigspolitik i forbindelse med fællesmarkedet, så strittede tilhængerne straks og afviste enhver tanke om noget sådant.

Derfor er det klart, at de partier, som ser det som deres opgave at sørge for at vogte over, at der ikke i Danmarks fællesmarkedspolitik går ud over de forudsætninger, som dannede grundlaget for Danmarks indtræden den 2. oktober 1972, for folkeafstemningen dengang vil påpege, hvis grænserne overskrides. Derfor er det vigtigt for os, at dette ikke sker.

[Tillisch.]

Så kan man diskutere, om denne eller disse sager — det er navnlig observatørsagen, jeg her tænker på — er en stor eller en lille sag. Det er strengt taget ligeegyldigt. For det første er der i hvert tilfælde for mig ingen tvivl om, at sagen er politisk. Det blev også bekræftet af det, hr. Ivar Nørgaard lige oplyste om parlamentsbetænkningen. For det andet er det helt enkelt sådan, at små sager har det ligesom sandskorn; man lægger sandskorn ved sandskorn, og op til et vist punkt er det kun sandskorn, men pludselig er det en hel bunke. Det er nok noget af det, som efter min opfattelse præger noget af den behandling, fællesmarkedsspørgsmålene får. Man tager et lille nøk, og det kan være mere eller mindre umærkeligt, men pludselig står man over for — og kan navnlig komme til at stå over for — fuldbyrdede kendsgerninger, som man ikke oprindelig havde tænkt sig at acceptere.

For så vidt angår de to konkrete sager, vi her beskæftiger os med, kan jeg kun sige, at observatørsagen er vel op til det mulige på dette tidspunkt oplyst af ministeren i redegørelsen, og jeg mener stadig væk, at der hen ad vejen — og det gælder i og for sig helt tilbage i den tidligere regerings tid — er begået visse fejl. Jeg mener helt bestemt også, at der er begået visse fejl i forbindelse med budgetsagen, men som jeg sagde i min indledning, forekommer det mig, at ministerens redegørelse tilsiger sådanne skridt, at vi fremover kan være mere eller mindre sikre på, at sådanne fejl ikke gentages.

I hvert tilfælde står det for os helt klart, at fejl kan vi alle begå, og at de eneste, der ikke begår fejl, det er dem, der ikke handler. Vi ser derfor ikke nogen som helst grund til, at disse sager skulle få nogen konsekvenser.

Arne Christiansen (V):

Jeg vil gerne først takke ministeren for redegørelsen, som jeg finder dækkende for begivenhedsforløbet, således som vi har haft lejlighed til at følge det i markedsudvalget og som vi nu har fået det uddybet her i dag.

Jeg vil også gerne sige, at hvis ikke denne debat får lidt mere perspektiv, end forespørgslen lægger op til, så tror jeg, befolkningen vil have svært ved at forstå folketingets holdning til det europæiske sam-

arbejde, folketingets vilje og beslutsomhed til at gennemføre den politik, som $\frac{2}{3}$ af befolkningen for to år siden sagde ja til. Tilsluttet eller måske snarere utilsigtet kan grupper i dette ting i dag komme til at bære ved til et trods alt ulmende anti-EF-bål, som andre nok skal være parat til at puste til.

Debat udelukkende om procedurespørgsmål vil nok i bedste fald kun forstås af medlemmer herinde. At debatten i vid udstrækning allerede er ført som generalprøve i flere medier, det behøver ikke nødvendigvis at have bidraget til forståelsen af dens nødvendighed for vor EF-politik.

Optakten har heller ikke uden for landets grænser placeret Danmark i noget flatterende lys. Således skrev Le Monde i tirsdagens ironisk artikel under overskriften: „En affære om europæiske magnetiske bånd“. Den handlede om det brud på fortroligheden omkring ministerrådsmøderne, som skete så at sige i samme time, som en fortrolig håndskrift i sidste uge var udleveret til danske politikere. Nu er det selvfølgelig ikke afgørende, hvad Le Monde skriver, selv om dette ansete blads rolle som international opinionsdanner er velkendt. En minister må efter min opfattelse selv have lov at bestemme, hvad han vil referere, og hvornår han vil gøre det i sit eget land, når det drejer sig om udtalelser, han har fremsat i et ministerrådsmøde. Det alvorlige er imidlertid, at Ministerrådet ved dets generalsekretær nu har udbedt sig en forklaring på, hvorledes båndafskriften omgående fandt vej til pressen, da markedsudvalgets medlemmer fik den udleveret.

Allerede den 3. oktober — samme dag som denne, for at citere Le Monde, „båndaffære“ begyndte — påtalte jeg i markedsudvalgets aftenmøde skarpt det skete brud på fortroligheden, og jeg forudså vanskeligheder med i fremtiden at få nødvendige fortrolige informationer stillet til rådighed. Det skete; hvem der end har skylden, så kan det faktisk efter min opfattelse — måske ikke med den bedste vilje — udlægges som forsøg på at sabotere markedsudvalgets arbejde og dermed folketingets muligheder for i fremtiden at få de nødvendige informationer.

Om regeringens informationspligt over for folketinget kan der ikke herske tvivl. Denne pligt er præciseret i § 6 i loven om Danmarks

[Arne Christiansen.]

tiltrædelse af De europæiske Fællesskaber, i en dagsorden af 1. februar 1973 og i to beretninger afgivet af markedsudvalget henholdsvis 29. marts 1973 og 14. juni 1974. Alene dette, at man 4 steder kan finde hjemmel for denne pligt, vel at mærke en hjemmel, der er tilvejebragt over flere år, viser, at vi her befinder os på et område, hvor der stadig høstes nye erfaringer. Derfor har markedsudvalget også forudset ny revision af de to beretninger, der faktisk virker som en slags forretningsorden for markedsudvalget, og hvis indhold er tiltrådt af de på de daværende tidspunkter siddende regeringer.

Det er måske værd at bemærke, at intet andet EF-land har et så omfattende parlamentarisk kontrolsystem med EF-politikken som Danmark. Så sent som i sidste uge gjorde engelske embedsmænd studier i Danmark med henblik på det engelske markedsudvalgs fremtidige arbejdsform.

Som sagt gøres der stadig nye erfaringer, og således vil det blive ved med at være, for EF-samarbejdet vil selvfølgelig aldrig blive noget statisk. Mange gange vil der være tale om skøn. Sker der fejl eller forsømmelser, bør de naturligvis også drøftes.

Man kan så spørge: hvad er det for fejl eller forsømmelser, der har været startsignal til denne forespørgselsdebat? Oprindeligt var der jo i flere partier tilsyneladende ikke en umiddelbar politisk vilje til at oprette en EF-observatørpost ved FN, men da det blev klart, at Danmark allerede ved sin tiltrædelse af Romtraktaten i princippet havde accepteret en sådan udvikling, og at indtil flere tidligere socialdemokratiske ministre ikke burde være ukendte med sagen, så accepteredes jo også beslutningens faktiske indhold. Så var altså det udenrigspolitiske argument for kritik faldet væk, tilbage stod den formelle behandling, som i dag drøftes.

Jeg kunne fristes til at gøre forhenværende statsminister J. O. Krags ord til mine. Han sagde i mandags i en udtalelse til Aktuelt om EF's observatørstatus ved FN:

„Set med mine øjne er det en helt udramatisk hændelse.

Sagen kan ikke have den helt store betydning.“

Og senere:

„Jeg forstår ikke, at de danske EF-modstandere modsætter sig.“

Det var altså den tidligere statsministers vurdering af denne sag.

Jeg skal ikke her gentage udenrigsministerens redegørelse for sagens forløb, men jeg finder det beklageligt, at et sådant spørgsmål i den grad kan bidrage til at vende opmærksomheden fra de store linjer, der burde være det centrale i en EF-debat, en debat, der alt for længe har været forsømt fra tilhængerens side. Man kan så hver for sig gøre sig sine tanker om, i hvis interesse debatten i dag egentlig føres.

Hertil er så kommet spørgsmålet om behandlingen af EF-budgettet. Jeg skal ikke bruge tiden på detaljer, kun understrege, at der er tale om budgetforslag, som skal viderebehandles i EF-Parlamentet, og at udenrigsministeren jo allerede i sidste uge under åbningsdebatten og på ny i dag fra denne talerstol har tilkendegivet, at hvis det ønskes, er han parat til at finde en ny procedure for budgetbehandlingen i markedsudvalget.

Det er altså disse to punkter, der i dag danner baggrund for en forespørgsel, der bl. a. taler om førelsen af landets markedspolitik. Det må derfor være rimeligt også at pege på, at markedspolitikken heldigvis er andet og mere, at resultatene indtil i dag — og de bør i hvert fald heller ikke ignoreres — er tilvejebragt af en markedspolitik, der ikke på noget tidspunkt eller under nogen regering har været et flertal imod, en markedspolitik, der ikke har givet anledning til afgørende kritik. De økonomiske fordele af EF-medlemskabet, som var et hovedargument for dansk tilslutning, er blevet opfyldt. Valutaindtjeningen er øget med mere, end det var forudset. Kronens værdi er stabiliseret, devaluering undgået, og toldafviklingen fortsætter til gavn for dansk erhvervsliv.

Jeg har fundet det rigtigt og nødvendigt kort at drage disse synspunkter frem, ikke for at starte en regulær markedsdebat, hvor nødvendig en sådan end kunne være. Jeg vil derfor her med anledning i forespørgselsdebatten udtale det ønske, at vi kunne få en markedsdebat inden alt for længe, måske omkring det topmøde, som vi må forvente i løbet af en halvanden måned. Hvis så yderligere debatten i dag kan bidrage til at fremme samarbejdet mellem regeringen og markedsudvalget og dermed mellem regeringens

[Arne Christiansen.]

og folketinget, ja, så har den heller ikke været forgæves.

Hilmar Baunsgaard (RV):

Det fremgik af den redegørelse, udenrigsministeren gav ved mødets begyndelse, at ministeren er af den opfattelse, at det er to sager, der har givet anledning til denne forespørgselsdebat rejst af socialdemokratiet. Det er vel rigtigt at sige — det fremgik også af det ærede medlem hr. Ivar Nørgaards tale — at der er to sager, der har givet anledning til, at debatten er kommet nu.

Jeg er imidlertid af den opfattelse, at det ikke blot er disse to sager, der kunne gøre det nødvendigt, ønskeligt at få en debat om formen for vores administration af medlemskabet af fællesmarkedet. Jeg tror, man må sige, at de to sager kun er eksempler på, at vi endnu ikke har fundet en tilfredsstillende arbejdsform, en arbejdsform, som jo må bestå i et samarbejde mellem regering og markedsudvalg.

Jeg vil om de to sager gerne sige, at de begge viser, at vi ikke har fundet denne tilfredsstillende arbejdsform. Men de viser også efter min opfattelse, at udenrigsministeren ikke har fundet den form, der gør, at man med tryghed kan udtale sig, som han har gjort i de to sager. De har ikke fået en tilfredsstillende behandling i forhold til markedsudvalget.

Det siger sig selv, at jeg som formentlig alle andre i markedsudvalget meget nøje har studeret arbejdsgangen bag disse to sager, og jeg vil gerne sige, jeg finder ikke, at ministeren har begået noget brud på nogen ministeransvarlighedslov. Jeg mener ikke, det er muligt at dokumentere, at ministeren har optrådt på en sådan måde, at det måtte give anledning til, skal jeg sige en mistillid til ministeren. Det vil jeg gerne have sagt, samtidig med at jeg understreger, at vi altså ikke har fundet en tilfredsstillende samarbejdsform.

Da Danmark gik ind i EF, vidste vi alle, at der ville komme tilpasningsproblemer. Det var noget nyt for os, at vi skulle sende regeringsmedlemmer til forhandlinger i EF, og at de dér skulle kunne træffe beslutninger, som kunne binde Danmark, uden at forbeholde sig en efterfølgende godkendelse i folketinget. Det var en ny arbejdsform, en ny form

for internationalt samarbejde, som det ikke kan overraske nogen vil volde vanskelig-heder.

Det er ikke første gang, at vi her i folketinget har en debat om de arbejdsbetingelser, vi skal leve med som medlem af fællesmarkedet. Jeg behøver for at minde om det kun at sige ét navn, så vil alle nikke genkendende til, at det ikke er første gang: Ib Frederiksen. Da han var landbrugsminister og første gang var med nede og skulle træffe beslutning om den fælles landbrugspolitik, gav det, som alle vil erindre, anledning til en voldsom diskussion.

Det gav også anledning til en efterfølgende debat her i folketinget, og jeg tror, det er rigtigt, at man lige et øjeblik vender tilbage til det, der blev udgangen på den debat: det skete som bekendt i form af vedtagelse af en dagsorden. Denne dagsorden er optaget i Folketingstidende for den 1. februar 1973, sp. 3355. Jeg tror, det er rigtigt at citere denne dagsorden. I den står der:

„Idet folketinget pålægger regeringen at informere alle tingets medlemmer om løbende EF-sager, så disse kan rejses i markedsudvalget og de øvrige stående udvalg, og ved fremtidige forhandlinger og afgørelser af væsentlig betydning ved beslutninger i EF's Ministerråd at orientere folketingets markedsudvalg om regeringens mandat til forhandleren for herved at sikre sig, at mandatet har parlamentarisk dækning, og dernæst i tilfælde af, at forhandlingerne nødvendiggør et nyt mandat, også at forelægge dette for markedsudvalget,“ ...

Denne dagsorden — det tror jeg alle dengang var enige om — gjorde det til en meget vanskelig ting for danske ministre at arbejde i EF-Ministerrådet. Men hvad enten man nu synes om det — og den nuværende regering synes, så vidt jeg kan skønne, ikke om det, for den stemte ikke for den dagsorden, da venstre dengang sad i opposition — ændrer det ikke noget ved, at dette er arbejdsgrundlaget; man kan lide det eller lade være, dette er arbejdsgrundlaget, det er vedtaget af folketinget, herefter har alle at rette sig, ministre som markedsudvalg som øvrige medlemmer, indtil noget andet måtte blive besluttet.

Dette blev altså udgangen på det, og jeg vil da gerne sige, at det er med beklagelse,

[Hilmar Baunsgaard.]

man må konstatere, at vi endnu ikke har opnået en tilfredsstillende arbejdsgang. Den dagsorden, som hr. Ivar Nørgaard stillede forslag om, mener jeg er en præcisering af det, der blev vedtaget i 1973, og jeg kan derfor tilslutte mig den. Jeg gør det i erkendelsen af, at denne dagsorden ikke udtrykker mistillid om disse to sager, men præciserer de generelle arbejdsvilkår, der må gælde for den, der nu er fungerende markedsminister.

Jeg mener, det er en præcisering af, at vi må leve med disse vanskelige arbejdsvilkår, indtil vi har fundet en endelig arbejdsform, som måske så kan medføre ændringer. Jeg mener også, at den er i overensstemmelse med det, der blev besluttet, som er kaldt forretningsordenen for vores arbejdsgang i markedssager, ved den lov om optagelse i EF, der blev vedtaget. Jeg mener, at dagsordenen er i overensstemmelse med dette og altså er at betragte som en præcisering.

Så vil også jeg gerne sige, at medvirkende til, at der er opstået denne usikkerhed omkring arbejdsgangen, er det efter min faste opfattelse, at det ikke er fysisk muligt for én minister at klare hele det kæmpeområde, som det er at være udenrigsminister, efter at vi også har fået markedspolitikken.

Jeg mener ikke, det er fysisk muligt, jeg mener endda, at selve dette, at der kan opstå den slags konflikter, er et bevis for opfattelsens rigtighed. Det er klart statsministerens, regeringens egen afgørelse, hvordan arbejdsgangen i en regering skal tilrettelægges, men jeg kan ikke tilbageholde denne min opfattelse, fordi jeg som tilhænger af, at Danmark blev medlem af EF, ønsker at finde en sådan form, at konflikter om selve arbejdsgangen kan undgås.

Det ærede medlem hr. Arne Christiansen sagde: i hvis interesse er det, at denne sag føres? og det opfatter jeg på den måde, at hr. Arne Christiansen ligesom ville antyde, at det nok var i fællesmarkedsmødernes interesse. Nu er det socialdemokratiet, der har stillet denne forespørgsel, men jeg mener ikke denne udvikling er holdbar. Tværtimod vil jeg gerne sige, at jeg mener, det ikke mindst er af interesse for os, der var interesseret i, at Danmark blev indmeldt i EF, og fortsat er tilhængere af, at Danmark skal være medlem af EF. Vi er nemlig, mere end måske modstanderne, interesseret i, at ar-

bejdsgangen mellem regering og markedsudvalg og dermed folketing er sådan, at konflikter om proceduresager kan undgås; det kan jo skabe den forestilling, at der er usikkerhed om Danmarks markedspolitik. Jeg vil gerne yde mit bidrag til, at en sådan usikkerhed ikke opstår. Jeg mener altså, at en forudsætning for, at man kan undgå at skabe tvivl om fastheden i dansk markedspolitik, netop er, at man undgår den slags konflikter.

Jeg tager for de to sagers vedkommende ministerens redegørelse til efterretning, men det er ikke udtryk for, at jeg mener, arbejdsgangen i disse to sager har været tilfredsstillende. Af de grunde, jeg har nævnt, har den ikke været det.

Jeg vil slutte med at sige, at jeg mener, denne debat, også med det dagsordensforslag der er stillet af hr. Ivar Nørgaard, kan bidrage til for det første at slå fast, at det, vi ønsker, er at finde en sådan arbejdsform, at konflikter undgås, og dernæst, at der ikke er vaklen i den danske markedspolitik. Det anser jeg for værdifuldt, og derfor tror jeg, at når alt kommer til alt, vil det ved forstandig optræden fra alle parter her i tinget i dag blive en styrkelse af vores arbejdsgang, man kan også godt kalde det kontrol med administrationen af vort medlemskab, og det vil, når alt kommer til alt, blive en styrkelse af vores markedspolitik.

Stetter (KF):

EF-modstanderne har tidligere åbent erklæret, at de vil gøre alt for at forhindre, at De europæiske Fællesskaber fungerer. De vil ikke få held til at gennemføre deres sabotage, men det skal indrømmes, at de kan besværliggøre arbejdet for os, der går ind for at realisere Europasamarbejdet inden for de aftalte rammer.

Jeg gør mig ingen illusioner om, at jeg eller andre kan omvende modstanderne, men jeg gør mig et håb om, at modstandernes ofte destruktive politik ikke vinder gehør hos ellers EF-positive politiske partier og vælgere. Desværre skelner offentligheden ikke altid mellem sagernes behandling og sagernes indhold, men jeg håber, at offentligheden kan skelne i dette tilfælde.

Den konservative gruppe forlanger naturligvis, at forudsætningerne for vort medlemskab overholdes. Hvis de ikke bliver over-

[Støtter.]

holdt, skal fejlene rettes; herom kan alle være enige. Efter vor bedste vurdering har udenrigsministeren imidlertid overholdt de af folketinget vedtagne regler. Vi har nøje gennemgået de af kritikerne rejste anklager, og vi har lyttet til ministerens redegørelse, og vi finder, at ministeren har handlet korrekt. Vi kan derfor tage ministerens redegørelse til efterretning.

Udenrigsministeren har et særdeles omfattende og kompliceret administrationsområde — det gælder jo i øvrigt langt de fleste af ministrene i regeringen. Hr. Ivar Nørgaard gjorde meget ud af dette forhold, og jeg må skønne, at det i realiteten var det eneste nogenlunde begrundede synspunkt, som er tilbage i den stort anlagte kritik af handelsministeren. Jeg skal i al stilfærdighed og i en sidebemærkning gøre det ærede medlem opmærksom på, at andre EF-lande, større end vort, har fælles udenrigs- og handelsminister, og så vidt jeg er orienteret, fungerer dette fællesskab udmærket.

Hvorvidt udenrigsministeren magter at varetage sit arbejdsfelt, kan der måske rejses tvivl om, og jeg forstod, at hr. Ivar Nørgaard og socialdemokratiet og hr. Hilmar Baunsgaard og det radikale venstre rejser denne tvivl. Men denne eventuelle tvivl har intet at gøre med de konkrete sager, og tvivlen falder til syvende og sidst udelukkende ind under statsministerens ansvar, og spørgsmålet må overlades til statsministerens afgørelse. Jeg forstod på hr. Ivar Nørgaard, at dette synspunkt kan hr. Ivar Nørgaard også dele.

Alligevel fremsætter hr. Ivar Nørgaard på socialdemokratiets vegne et forslag om motiveret dagsorden. Dette forslag er tilsyneladende meget forsigtigt, og det indeholder, så vidt jeg kan skønne, ingen kritik i teksten. Jeg kunne i og for sig godt tænke mig at stille et lille og beskedent ændringsforslag til dette dagsordensforslag, nemlig at der i første linje kommer til at stå, at folketinget opfordrer regeringen til, og så kommer ændringen, som kun består af ét ord: „fortsat“ at tilrettelægge ledelsen af dansk EF-politik osv.

Den konservative gruppe har aldrig været fortalere for den nuværende smalle regering, men vi respekterer statsministerens ret til at

bestemme størrelsen og bemanningen af sin regering.

Socialdemokratiet har indbygget en påstand i sin forespørgsel, nemlig den, at landets markedspolitik ikke føres i overensstemmelse med de af folketinget vedtagne regler. Denne påstand lykkedes det ikke hr. Ivar Nørgaard at bevise.

Min gruppe ønsker i denne forbindelse at påpege, at de bestående regler om EF-sageres behandling her i tinget er så udførlige og så vidtgående, at der består en fare for at lægge snærende bånd på den administration og den minister, som er sat til at varetage landets EF-interesser. Det er ikke hensigtsmæssigt at nægte dem fair play. Den konservative gruppe gav den socialdemokratiske handelsminister, det ærede medlem hr. Ivar Nørgaard, al rimelig støtte, også i de situationer, hvor hr. Ivar Nørgaard var i samme situation som den nuværende handelsminister. Vi agter at give den nuværende handelsminister den samme rimelige støtte og fair behandling.

Man må i øvrigt ikke glemme, at der er en væsentlig forskel på arbejdet i handelsudvalget og vore øvrige stående udvalg. I de sidstnævnte foretages en efterfølgende bearbejdning og forhandling af regeringens administration og regeringens lovforslag. I handelsudvalget er der derimod tale om en forudgående kritisk kontrol og vurdering af regeringens eventuelle skridt, og ofte udformes landets officielle EF-holdning under møderne i en samtale mellem regeringen og udvalgets medlemmer.

Denne arbejdsform stiller store krav til folketinget. Man kan frygte, at vi begraver os i så mange detaljer, at vi kan risikere at bremse en fornuftig udvikling i EF-samarbejdet. Den konservative gruppe foreslår, at EF-tilhængerne også i fremtiden arbejder sig frem til praktiske og rimelige løsninger på eventuelle procedureproblemer.

Såfremt denne debat er rejst i den hensigt at vælge udenrigsministeren og dermed regeringen på et uendelig svagt og uklart grundlag, så er vi ikke med. Såfremt debatten derimod er rejst for at forbedre handelsudvalgets procedure og arbejdsform, er vi med. Jeg henviser i denne forbindelse til beretningen af 14. juni fra handelsudvalget. Heri findes supplerende retningslinjer til

[Støtter.]

den arbejdsform, som udvalget fastlagde i beretningen fra marts 1973. Begge disse beretninger er enstemmige med en enkelt reservation vedrørende beslutningsproceduren, afgivet af Danmarks retsforbund.

Der er forslag i den sidste beretning, som endnu ikke er ført ud i livet. Jeg tænker f. eks. på ideen om et nærmere orienterende samarbejde i markedsudvalget med EF-parlamentarikerne om Kommissionens forslag på et tidligt stadiet i proceduren. Denne idé satte vi jo netop ind i sin tid for at sikre, at markedsudvalgets medlemmer er forberedt, når sager kommer til behandling. Den idé er ikke ført ud i livet, og inden vi kaster os ud i nye eksperimenter, burde vi gennemføre dem, vi er enige om og allerede har udformet. I øvrigt har markedsudvalget enstemmigt tiltrådt, at reglerne tages op til fornyet overvejelse inden udgangen af kalenderåret 1975; det har det ærede medlem hr. Ivar Nørgaard og det ærede medlem hr. Hilmar Baunsgaard tiltrådt sammen med alle andre i markedsudvalget.

Jeg skal slutte med at sige, at befolkningens flertal ikke kan forstå og ikke vil acceptere, at folketinget koncentrerer sig om eventuelle, jeg understreger eventuelle bagatelagtige procedurekiks og fejl; det er der formentlig heller ingen andre der kan acceptere eller forstå. På et tidspunkt, hvor den vestlige verden står på tærsklen til en økonomisk krise, der i dimensioner kan risikere at overgå 1930ernes depression, ja, så diskuterer folketinget, om procedurereglerne i et spørgsmål om en EF-observatørpost og i spørgsmålet om stillingtagen til EF's budget er overholdt.

Opgaven i dagens debat må være at koncentrere sig om de store linjer i en konstruktiv dansk Europapolitik, således at vi sikrer os, at vor EF-indflydelse bliver udnyttet.

Den konservative gruppe udtrykker et stiltfærdigt håb om, at EF-tilhængerne atter vil samle sig om denne opgave.

Melchior (CD):

Det danske folk eller væsentlige dele af det — man skal jo være forsigtig med generaliseringer — har nogle underlige selvpine- riske træk ved sig. Ret ofte kaldes vi til valgurnerne, og når man så ved at sætte

sit kryds har vist tillid til et menneske eller en gruppe af mennesker, freder man dem i 14 dage, og så begynder nedragningsproce- duren, så ligesom fortryder man, at man slap det kryds, og ville egentlig gerne have gjort det om, og det gentager sig hvert andet, tredje, fjerde år, alt efter hvordan det går. Man giver ikke ret lang tids fair play til dem, man lige for nylig har vist tillid.

Noget lignende tør siges at gælde om den afstemning, der fandt sted den 2. oktober for 2 år siden. Da traf det danske folk en beslutning, og det virker også her, som om der ikke gik ret lang tid, før man sagde: sørens også! Man ligesom blev bange for sin egen courage, man ligesom ville overveje én gang til, skønt man altså havde haft årevis at overveje i og masser af materiale at øse af som grundlag for sine overvejelser. Vi har lidt svært ved at mande os op til at leve op til de beslutninger, vi én gang har truffet, og føle, at vi måske ikke er så skøre endda, og så drage det bedste ud af den situation, vi selv har frembragt. Det betyder selvfølgelig ikke, at der ikke skal være vågen kritik, herunder også selvkritik, over for det, man gjorde i går eller i forrige uge. Men vågen kritik er ikke ensbetydende med den nedrakning, som er blevet så almindelig over for de folk, som man altså har vist tillid, og dermed i virkeligheden over for sig selv og over for de beslutninger, man selv just har truffet.

Der har været ret megen tendens til ned- rakning i den sag, vi behandler her i dag. I går havde vi en lang debat; den handlede om noget virkelig væsentligt og afgørende. I dag tør man nok sige, at det er småtings- afdelingen, vi besøger. Sjældent har så mange sagt så meget om så lidt, som der er blevet sagt og fortsat skal siges om disse småting vedrørende dele af en stor, betyd- ningsfuld sag, som vi egentlig ikke ofrer lige så mange ord.

Hr. Ivar Nørgaard var lidt inde på dette; ikke at han sagde det samme, som jeg siger, men han var inde på tankegangen: lille sag, stor sag ved at sige, at nok var dette her jo ikke en stor sag, men man måtte passe på og slutte fra det mindre til det større, at hvis ikke det gik rigtigt til i det lille, hvor meget værre ville det så ikke blive, hvis det ikke gik rigtigt til i den store sammenhæng.

Det lyder vældig logisk, men som bekendt

[Melchior.]

er ikke alt, hvad der er logisk, også rigtigt, for det er nok lige så logisk at sige, at man kan ikke rejse debat om enhver lille sag for at forebygge, at der senere skulle komme en stor, for så fik vi jo debatter nok. Man kunne godt sige som hr. Tillisch, at omfanget af denne forespørgsels indhold vel ikke er større, end at den kunne have foregået i markedsudvalget, som er dertil, og at både udenrigsministeren og regeringen som helhed ville have forstået, hvad det drejede sig om, hvis det var blevet påpeget dér, og så var alt sådan set sat på plads.

Hr. Ivar Nørgaard citerede en beretning fra i fjor fra retsudvalget; jeg har ikke fået citatet skrevet ned, men hr. Ivar Nørgaard løftede jo stemmen meget stærkt, da han understregede, at man dér var klar over, at der lå en politisk afgørelse med fremtidsperspektiv i denne eventuelle observatorstatus. Denne beretning og datoen for den og proceduren, som skete med den, som hr. Ivar Nørgaard også redegjorde for, viser jo ganske glart og understreger, at også den daværende udenrigsminister må have været ganske klar over disse forhold; også de daværende danske medlemmer af Europa-Parlamentet må have været det, og det var jo 10 i tal og heriblandt også nogle modstandere af EF, således at hvis der er noget ansvar at fordele, tror jeg, det skal deles mellem en række personer, og det kan jo så foregå ude på gangen, hvor der foregår så mange gode og sobre ting.

Jeg kan godt indse, som hr. Ivar Nørgaard var inde på, og som flere af ordførerne var inde på, at det må være vanskeligt at være hr. Guldberg og at overkomme det dobbeltjob, han har. Ikke fordi han skulle have mindre personlig kapacitet til det end andre ministre, der har to job at overkomme, men fordi de mange rejser må gøre det vanskeligt at følge med på samme måde, som når man kan følge sagerne fra sit kontor og sit hjem og fra denne sal.

Jeg kan også indse, at udenrigs- og markedsministeren — som jo altså kun er uden-

rigsminister af titel, selv om tv-avisen ind imellem meddeler noget andet — må have det ganske vanskeligt i markedsudvalget, for jeg føler mig ikke ganske overbevist om, at markedsudvalgets ssammensætning er egentlig dækkende for folketinget. Naturligvis bestemmer partierne selv, hvem de sætter ind i udvalgene, men det kan jo altså godt få en lille drejning; det har vi set også i andre udvalg og i andre sager: at der ikke altid er nøjagtig dækning i sammensætningen og stemmefordelingen i et udvalg, som der er partierne imellem her i salen, og dette forhold er nok besværliggørende for disse i forvejen ømtålelige ting. Det er ikke mindst et problem, som må være et stort problem for socialdemokratiet, at man altså dér ligesom skal ride på to heste samtidig, og det er vanskeligt at finde en balance, der kan passe.

Vort partis opfattelse — og jeg kunne udbyde det her, men skal undlade det, da vi har delt ordførerskabet — er tilsvarende den, som hr. Arne Christiansen og hr. Stetter gav udtryk for, nemlig at hvis denne debat kan tjene til at cementere den positive opbakning af vort medlemskab i EF, så tjener den til gavn, og vi vil ganske afstå fra at rode mere op i disse enkeltheder, som vi synes det er. Det er hundredvis af sager, der passerer markedsudvalget hvert år, og hvis der — og igen med streg under *hvis* — i en enkelt sag er sket en eller anden forskydningsfejl af nogle ord eller nogle timer eller et eller andet, der også kunne have været gjort anderledes, så ville jeg synes, det klædte udenrigsministeren fint, da han i sin erklæring for lidt siden ligesom indrømmede, at han ikke var nogen robot; der er ikke noget mere reelt for et menneske end at stå ved dette.

Derfor er vi ubekymrede for selve hovedsagen.

Nu er der allerede kommet dagsorden én gang, og vi ved jo, der er bebudet yderligere nogle stykker. Jeg har hørt, at dagsordener i øjeblikket er bundtvis på udsalg, og jeg kan ikke tilbageholde den bemærkning, at det altså ikke er de nye partier i folketinget, som forhæler tingenes behandling og fører til

[Melchior.]

lange tekniske debatter med den slags man-øvrer.

Den dagsorden, som hr. Ivar Nørgaard fremsatte, virker på mig lidt, som om den var skrevet, før man kendte udenrigsministerens redegørelse i dag. I øvrigt er den jo en gentagelse af noget, folketinget tidligere har vedtaget — hr. Hilmar Baunsgård citerede en dagsorden fra i fjor — og jeg vil indrømme, at socialdemokratiets dagsorden i dag udmærker sig ved at være betydelig kortere og mere klar end den meget knudrede tekst, som hr. Hilmar Baunsgaard for lidt siden oplæste fra dagsordenen i fjor.

Mit parti kan medvirke i den udstrækning, at der kan blive en så bred enighed om denne tekst eller en lignende tekst, således at EF-sagen går styrket ud deraf.

Brusvang (CD):

På grund af min personlige tilknytning til udenrigsministeriet har vi delt ordførerskabet, idet det jo efter sædvanlig parlamentarisk skik og brug ikke vil være rigtigt, at jeg deltager hverken i en kritik af eller et forsvar for udenrigsministeren. Derimod er det jo sådan, at hr. Melchior ikke er medlem af markedsudvalget, medens jeg dér har fornøjelsen af at repræsentere centrumdemokraterne, og jeg vil gerne fremføre et par principielle bemærkninger om arbejdet i udvalget.

Jeg vil gerne slå fast, at centrumdemokraterne er fuldt ud tilfreds med formen, hvorunder arbejdet ledes. Der rejste sig forleden dag en enkelt kritisk røst mod udvalgets formand, men denne kritik deltager vi ikke i. Jeg tror dog, at det kan være af en vis interesse for offentligheden at få et indtryk af, hvordan arbejdet i øvrigt opledes i markedsudvalget.

På den ene side foregår debatten på et meget højt niveau. Dette er jo også en delvis følge af, at vi i markedsudvalget har en regeringsside med ministre, der sidder dækket op med eksperter, og på den anden side har en opposition, heriblandt hr. Ivar Nørgaard, som gang på gang kan bidrage til debatten med erfaringer fra sin ministertid og tilføre oplysninger, som måske ikke umiddelbart foreligger i de aktuelle papirer.

På den anden side kan jeg ikke tilbageholde en udtalelse om, at jeg har en ubeha-

gelig fornemmelse af, at debatten i markedsudvalget — og det er ikke formandens skyld, for han er nødt til at respektere, i hvilken retning medlemmerne ønsker debatten skal gå — ofte får karakter af, at kampen forud for folkeafstemningen den 2. oktober 1972 ikke er afsluttet, og det er efter min vurdering ofte til skade for udvalgets arbejde.

Endelig vil jeg heller ikke lægge skjul på, at jeg gang på gang sidder tilbage i markedsudvalget med en fornemmelse af, at der er ligesom en, ja, ordet krig, selv om det sættes i citation, er jo nok et lidt for stærkt udtryk, men der er altså en spænding i udvalget mellem på den ene side dette, at regeringen skal have en fuldmagt, og på den anden side dette, at der sidder en række partier, som vil klippe denne fuldmagt til meget snert — og det er her, jeg har en meget principiel betragtning på centrumdemokraternes vegne.

Det centrale i hele spørgsmålet om, hvordan man skal udøve den parlamentariske kontrol, er dette med, at vi skal have underretning om væsentlige sager, og der skal på den ene side vises respekt for folketingets indflydelse og på den anden side vises respekt for regeringens forhandlingsfrihed. Her er det, jeg gerne vil sige, at vi hos centrumdemokraterne ønsker at prioritere regeringens forhandlingsfrihed meget højt. Vi vil ikke tilsidesætte folketingets indflydelse, men erfaringen fra det internationale liv viser nu engang, at skal man nå det bedst mulige resultat — og her er der jo tale om at nå det bedst mulige resultat af vort medlemskab af EF — så gælder det i meget høj grad om, at man har en vid handlefrihed.

Som det er blevet sagt af hr. Melchior, hæfter vi os ikke ved procedurespørgsmål, vi hæfter os ikke ved de mindre ting, og vi mener netop, at det er en konsekvens af dette grundsynspunkt, at man må tilgodese selve dette med forhandlingsfriheden så vidt, som det er gørligt.

Maigaard (SF):

Jeg skal indledningsvis takke udenrigsministeren for redegørelsen og kan ikke dy mig for at sige til dem, der har sagt, at det var små sager, vi behandlede, ikke mindst de EF-tilhængere, der har sagt det, at nu må den time vel snart være kommet, hvor EF-tilhængerne begynder at sætte sig ind i EF-

[Maigaard.]

spørgsmålene, så de bliver i stand til at bedømme rækkevidden af de sager, vi behandler.

Jeg kan heller ikke undlade at sige, at det har været fremført, at markedsudvalget ikke var sammensat som folketinget politisk. Det tror jeg ikke er problemet, jeg tror, problemet er, at dette ting i forhold til fællesmarkedet ikke er sammensat, som befolkningen er. I dag er det os modstandere, der repræsenterer flertallet af vælgerne, og det stiller det jo ligesom lidt anderledes end den fremstilling, vi f. eks. fik af hr. Melchior.

Må jeg så sige, at før folkeafstemningen den 2. oktober 1972 afgav EF-tilhængerne en række løfter, og det var på disse løfter, de vandt folkeafstemningen. Blandt løfterne var, at EF fortrinsvis var økonomisk, i alt fald ikke politisk. Det var dernæst en afstandtagen fra overnationale organers indflydelse på praktisk arbejde; den stærke fremhævelse af vetoretten blev et symbol på dette standpunkt.

Det er løfterne fra før 2. oktober, som udenrigsministeren bevidst eller ubevidst har omgået. Han har ved at tilslutte sig Ministerrådets budgetudkast for 1975 styrket EFs overnationale elementer, først og fremmest Europa-Parlamentet, men også Kommissionen, og han har dermed tilsvarende svækket danske myndigheders indflydelse; vetoretten er yderligere blevet begrænset herved.

Dette er så meget mere graverende, som udenrigsministeren udtrykkelig frabad sig et mandat før det — skulle det vise sig — alt-afgørende budgetmøde i Ministerrådet den 23. september d. å.

Udenrigsministeren har dernæst opprioriteret EF politisk ved at forfare sådan, at det praktiske resultat er blevet, at EF i dag er placeret i FN med dansk støtte, men imod et folketingsflertals udtrykkelige vilje. En linje, der styrker det overnationale element i EF og opprioriterer organisationen politisk, kan ikke finde flertal hverken i denne sal eller i det danske folk. Den søges derfor ført igennem i det stille, og derfor bliver procedurespørgsmålene de afgørende stridsspørgsmål i denne debat.

Lad os så først se på det første og efter min mening det væsentligste klagepunkt: spørgsmålet om EFs budget for 1975, det,

der er kaldt en småsag på et par og fyre milliarder kroner. Det væsentligste spørgsmål er som nævnt efter min mening 1975-budgettet. Ved uden mandat at tilslutte sig Ministerrådsvedtagelsen den 23. september har udenrigsministeren begrænset danske myndigheders, herunder folketingets, indflydelse på 1975-budgettet. Danske myndigheder, det være sig folketinget eller regeringen, kan på nuværende stadi kun behandle Europa-Parlamentets ændringsforslag og forslag til ændringer. Budgettet i sin helhed kan ikke længere behandles af danske myndigheder.

Udenrigsministerens fremstilling af dette spørgsmål på redegørelsens side 8 er følgelig fejlagtig og vildledende for sagens forståelse. Udenrigsministeren er jo i den prækere situation, at han kan risikere, at Europa-Parlamentet i denne eller næste måned vedtager budgetforslaget fra den 23. september. Det har Europa-Parlamentet ret til. Så kommer det aldrig tilbage til Ministerrådet, så kommer det aldrig tilbage til folketinget, så er det færdigbehandlet, og det er gældende budget for 1975.

Udenrigsministeren har uden mandat tiltrådt 1975-budgetforslagets skillelinje mellem det, man kalder obligatoriske udgifter og ikke-obligatoriske udgifter. Det betyder at det overnationale Europa-Parlament har det sidste ord, når afgørelse skal træffes omkring 6,1 mia kr. Det er disse 6,1 mia kr., hr. Melchior og hr. Stetter kalder en lille sag. Danske myndigheder kan deltage i udformningen af ændringsforslag til disse 6,1 mia kr., men danske myndigheder har på det nuværende stadi ingen indflydelse på beslutningerne omkring dette forløb; det afgøres af det overnationale Europa-Parlament.

Udenrigsministeren har tiltrådt, at de ikke-obligatoriske udgifter udgør 15 pct. af 1975-budgettet, men folketingets markedsudvalg er den 29. januar i år af udenrigsministeren blevet bibragt den opfattelse, at de ikke-obligatoriske udgifter udgjorde 5 pct. af budgettet — siden er 3 pct. nævnt. Det er den liste over ikke-obligatoriske udgifter, der kaldes Harmel-listen.

Hvis det havde været rigtigt, hvis det havde holdt, at de ikke-obligatoriske udgifter var et sted mellem 3 og 5 pct. af EFs budget, var det ikke over 6,1 mia kr., det overnationale Europa-Parlament havde det

[Maigaard.]

sidste ord, men kun over 2 mia kr. Der er altså sket en styrkelse af det overnationale element på denne måde, og markedsudvalget er først blevet orienteret om denne voldsomme stigning i de ikke-obligatoriske udgifter og dermed om begrænsningen i danske myndigheders indflydelse, efter at beslutningen var truffet.

Jeg gør i øvrigt opmærksom på en anden sag, vi har behandlet omkring budgettet, det såkaldte nørgaardske ændringsforslag, som vedrører Europa-Parlamentets mulighed for total forkastelse af hele budgettet, obligatoriske som ikke-obligatoriske udgifter. Dette forslag er udarbejdet ud fra den forudsætning, at de ikke-obligatoriske udgifter var 3 pct., og det gør jo, at vi må have sagen op igen, når det drejer sig om 15 pct.

Udenrigsministeren har endvidere uden mandat tiltrådt, at det, som man budgetteknisk kalder den maksimale stigningstakt for de ikke-obligatoriske udgifter, for 1975 sættes til 14,6 pct., og det får den konsekvens at det overstatslige Europa-Parlament frit kan disponere over 400 mill. kr. Hvis de ikke-obligatoriske udgifter var blevet sat til 5 pct. af budgettet, som udenrigsministeren oprindeligt havde givet det indtryk af, så havde det overstatslige Europa-Parlament kun kunnet disponere over ca. 130 mill. kr.

Derfor skal man være opmærksom på denne skillelinje mellem obligatoriske og ikke-obligatoriske udgifter. Den er helt afgørende for den karakter, Fællesskaberne tager i de kommende år, og for så vidt angår 1975, er der tale om en klar styrkelse af det overnationale element, som udenrigsministeren har foretaget uden skygge af mandat. Det er sagen — det er småtingen.

Vi kan endvidere tilføje, at ministeren ved at tiltræde budgettet uden mandat har givet mulighed for, at det overstatslige Europa-Parlament kan rokere på en række budgetposter, obligatoriske som ikke-obligatoriske. Parlamentet har magt til at begrænse på nogle poster for tilsvarende at forøge andre poster, og det binder os.

Jeg skal sammenfattende sige, hvis jeg i denne fine udenrigspolitiske afdeling af det politiske liv må være så fri at sammenligne med det, der foregår i danske kommuner, at en dansk borgmester, der havde behandlet sin kommunes budget på samme måde, som

udenrigsministeren har taget på EFs budget, ville være gået fra kommunalbestyrelse til tilsynsråd over indenrigsministeren og ud af kommunalpolitik; sådan havde taksten været dér.

Dernæst til det andet spørgsmål, FN-spørgsmålet, som efter min mening er et forsøg på at opprioritere EF politisk. Udenrigsministeren har i EFs Ministerråd den 1. og 2. april i år — denne sag starter ikke i september for ministeren, den starter den 1. og 2. april — haft en oplagt mulighed for at sætte sig ind i spørgsmålet omkring EFs placering i FN, jfr. redegørelsen side 3. Ved denne lejlighed har udenrigsministeren haft mulighed for at se sagen om EFs placering, eller han har i alt fald burdet se på den sag dér.

Udenrigsministeren har ydermere påtaget sig ansvaret for den instruks, der op til mødet i COREPER den 17. juli d.å. afgik til den danske ambassadør ved Fællesskaberne, og hvori ambassadøren blev instrueret om at støtte spørgsmålet om EFs placering i FN.

Det er tankevækkende, at udenrigsministerens ansvar for instruksen til ambassadøren ved Fællesskaberne overhovedet ikke nævnes i den redegørelse, der er afgivet.

Der har således været masser af tid for udenrigsministeren til at informere folkettinget. Det er ikke rigtigt, som det fremstilles i et dagblad i dag, at denne sag har balanceret på en sidste-øjeblik-telefonopringning, hvor den socialdemokratiske gruppe hang i den ene ende. Det er ikke rigtigt. Dette indtryk må ikke fæstne sig. Der har været masser af tid før sommerferien fra den 1. april og frem, til tinget tog ferie, til at informere tinget om sagen. Sidste-øjeblik-telefonopringningen må ikke fæstne sig, for den kan ikke holde.

Udenrigsministerens tale i Ministerrådet den 17. september under punktet Eventuelt vil gå over i historien, ikke fordi talens fortroligheds karakter er blevet brudt, hvad jeg beklager, som jeg sagde i markedsudvalget i går, men på grund af indholdet. Udenrigsministeren har lovet, inden han tog af sted, at fortælle ministrene, at der kunne blive vanskeligheder i EF med spørgsmålet om EFs placering i FN. I stedet fortalte udenrigsministeren helt absurd, at der kunne blive vanskeligheder i FN. Forestillede ministeren sig, at vi godkendte sagen i EF for

[Maigaard.]

derfra at gå imod i FN? Og for at gøre ondt værre gjorde han i talen tykt grin med det folketing, han havde givet det omtalte løfte.

Det fremgår af talen, som, da den nu har været offentliggjort i en række aviser, vel godt kan drages ind i debatten her. Den lyder således, idet jeg citerer:

„Hr. formand. Det er kun en enkelt bemærkning under „questions divers“, hvor et af de problemer, der foreligger af spørgsmålet om, hvordan Kommissionen finder Fællesskabets stilling som observatør skal være ved De Forenede Nationers generalforsamling, og jeg tager kun ordet for ikke at kunne komme i den situation, da en generalforsamling begynder om nogle dage, skal komme i den situation, at jeg måtte have forsømt en orientering, som kunne være unødvendig, men som måske kunne være nødvendig, det er blot det, at i forbindelse med den danske delegation til FN og dens drøftelse af holdningen til de forskellige punkter på generalforsamlingen, er der i hvert tilfælde visse af de politiske partier i Danmark, der af meget principielle og for mig ikke særlig forståelige grunde kunne tænke sig ikke at ville stemme for, at EF som sådan fik status som observatør i selve generalforsamlingen. Jeg erkender, at det er vanskelig forståeligt, men vel, vi er jo alle politikere og ved, at den slags spørgsmål kan komme op, og derfor har jeg ikke villet undlade over for de øvrige medlemmer af Fællesskabet blot at nævne, at jeg kan risikere en vis diskussion om det problem under generalforsamlingen i New York“ — det var i EF, der skulle siges noget, ikke i New York — „og derfor tager jeg kun ordet for at sige, men at den danske regerings ønske jo naturligvis er, at jeg kan godt sige, at under forudsætning af Kommissionens repræsentation som observatør, at så er vi i øvrigt tilhængere af det belgiske forslag.“

Her er den tale, som udenrigsministeren burde have holdt — ja, jeg bør måske sige om den første tale, at den har den fordel, at den er holdt på dansk — det vil jeg godt takke for — men altså: „Kære kolleger. Som De ved, er det ikke i Fællesskabernes interesse, at de udvikler sig i en retning, der ikke kan skaffes flertal for i hvert enkelt land. Der er i mit land opstået tvivl

om det betimelige i, at EF placeres i FN. Jeg har endog grund til at tro, at der kan fremstå et parlamentarisk flertal imod EFs placering i verdensorganisationen. Jeg skal derfor bede om, at formandskabet får denne sag, som min regering anser for vital, taget af FNs dagsorden.“

Det havde været klar tale i overensstemmelse med de løfter, der var givet os.

Hvis jeg derfor skal summere op, så har udenrigsministeren for det første uden mandat fra folketinget indskrænket danske myndigheders muligheder, det være sig folketingets eller regeringens, for at behandle EFs 1975-budget; mulighederne er indskrænket til kun at kunne behandle Europa-Parlamentets ændringsforslag.

For det andet har han uden mandat fra folketinget styrket de overnationale myndigheder i EF, først og fremmest Europa-Parlamentet, men også Kommissionen, og han har tilsvarende indskrænket Danmarks muligheder for at bruge vetoretten.

For det tredje har udenrigsministeren uden mandat opprioriteret EF politisk ved at sikre EF en placering i FN mod et folketingsflertals vilje.

Hvis folketinget accepterer at lade sig behandle på en sådan måde af en minister, kan det lige så godt lade være med at være folketing. Det må derfor være rigtigere, at den minister, der har ladet hånt om indgåede aftaler, heriblandt ikke mindst de to kontrolaftaler om forholdet mellem tinget og regeringen i EF-anliggender, holder op med at være minister.

Vi skal give vort bidrag til at fremme denne proces ved at fremsætte følgende:

Forslag om motiveret dagsorden.

„Idet folketinget udtaler sin mistillid til udenrigsministeren,

går tinget over til næste sag på dagsordenen.“

Formanden:

Jeg henstiller til medlemmer, at de ikke refererer fra udvalgmøder og ikke citerer hemmelige dokumenter, selv om disse har været offentliggjort.

Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden: (se ovenfor). Dette forslag indgår ligeledes i forhandlingen.

Jens Møller (KrF):

Det er vor opfattelse, at denne sag burde være løst i markedsudvalget eller ved direkte forhandling mellem de interesserede parter. Vi mener, at folketinget har alvorligere ting at bruge sin tid til end at debatere eventuelle mindre fejl på det teknisk-administrative område. Vi er tilfreds med udenrigsministerens redegørelse i dag og tager den til efterretning.

Socialdemokratiets opfordring i dets dagsordensforslag til regeringen går ud på, at man ønsker, regeringen skal gøre, hvad vi har indtryk af den hele tiden har bestræbt sig på at gøre. Dagsordenen må derfor betegnes som inderlig overflødig, men på den anden side, når den nu er her, kan vi naturligvis ikke have noget særligt imod den.

Derimod må vi naturligvis stemme imod SFs dagsorden.

Ib Nørlund (DKP):

Den sag, vi beskæftiger os med, er endnu et eksempel på de urimelige forhold, som landet drives ind i under en mindretalsregerings klamren sig til magten, for den søger åbenbart at udnytte denne magt for sine formål, så længe den har den, og det gælder også på EF-politikens område.

En af de forsikringer, der blev givet ved Danmarks indtræden i EF, var, at EF-politikken skulle foregå under fuld parlamentarisk kontrol. Det har man haft lige så svært ved at holde som de andre EF-løfter, og i og for sig fremgår det også på en lidt forvredet måde af slutningen af udenrigsministerens redegørelse, hvor det jo vises, at selve den måde, som EF-apparatet fungerer på, skaber sådanne forhold, at den parlamentariske kontrol ikke kan være effektiv.

Men netop som mindretalsregering burde regeringen vise megen omhu i udøvelsen af sine beføjelser, og endnu mere fordi den ved, at dens partis egne yderst hårdkogte EF-synspunkter ikke svarer til flertallets og ikke svarer til de forsikringer, som var forudsætningen for udfaldet af folkeafstemningen. Men regeringen viser ikke denne omhu. Den uro, den har skabt med sin EF-politik langt ind i tilhængerpolitikeres rækker, er i sig selv et bevis for det. Især skyldes det vel trangen til at forcere EFs omdannelse til en politisk blok frem. Det er noget,

partiet venstre lydeligt har erklæret sig for, men det var ikke det, der burde være afgørende her, derimod regeringens ansvar over for folketingets kontrol gennem markedsudvalget.

Under det med markedsudvalget indførte system kan der ikke ses bort fra, at regeringen og dens ministre disponerer over en betydelig magt i denne procedure. Det er ikke alene et spørgsmål om paragraffer og fastsatte regler, men om hvordan det fungerer i praksis. For denne magt er af en sådan art, at den lader sig udnytte til at fremstille sagerne, som regeringen gerne vil have at de skal syne, og til at vanskeliggøre, at man ser det, som regeringen gerne vil have at man overser.

Jeg har i den forbindelse gjort mig visse observationer om de taktiske metoder, som ministre kan udfolde i sådanne situationer.

Der er overraskelsesmetoden, hvor markedsudvalget kaldes ind i hast — og det er et udvalg, der er meget flinkt til at møde, må jeg sige, på de mærkeligste tider af døgnet — og så disker man op med sager, som ikke er forberedt eller bekendt og kræver svar senest straks, fordi EF venter. Det er det, som også ministeren delvis bekræfter i sin redegørelse.

Der er papirdyngemetoden, hvor man har god hjælp fra EFs organer, skal det siges, hvorved man kaster store papirer på bordet, hvor de fleste sider kan være omsvøb og almindeligheder, som tjener til at drukne kernespørgsmålene og så alligevel kræver en hurtig og hastig behandling.

Der er de mange ords metode, som er en slags mundtlig udgave af det foregående, hvor en sag fremstilles med stor veltalenhed, som i reglen holder sig til sagens overflade, medens de egentlige problemer og strids spørgsmål, som ligger bag, holdes i det dunkle.

Og der er, hvad man kan kalde EF-latinens metode: udnyttelsen af det mærkelige sprog, der produceres i Bruxelles, som med rette kan kaldes en slags overnationalt sprog — for nationalt er det i hvert tilfælde ikke — og det foredrages i reglen med tungefærdighed fra et stykke papir, fordi man formentlig ellers ikke selv kan holde sammen på det.

Hvis man stillet over for den slags autoritetstunge forklaringer alligevel fordrister

[Ib Nørlund.]

sig til at sige, at der er noget, man ikke forstår — det er jo noget, der altid er farligt at sige — eller siger, at der er noget, man ikke synes hænger rigtig sammen, så er det ikke just altid, man får et regulært svar. Dér har jeg bemærket, at der bl. a. findes følgende metoder for at give svar eller ikke at give det. Der er den, at ministeren, ofte med et venligt smil, erklærer, at han i og for sig heller ikke forstår det pågældende. Det er måske den mest menneskelige metode, men den er i sin afvæbnende karakter også en farlig metode. Den ligger særlig landbrugsministeren nær.

Eller ministeren kan, ofte med en hovedrysten der skal virke overbærende, afvise, at der overhovedet er noget problem. Det har den fordel, at han ikke kommer til at sige noget, som yderligere kan åbenbare uholdbare ting i sagen, og jeg tror, statsministeren vil genkende den metode.

Eller ministeren kan, ofte så ordret at det i hvert fald vidner om en god hukommelse, gentage, hvad han en gang har sagt. Det har den samme fordel som før nævnt, men det har unægtelig den ulempe, at det ikke bidrager noget som helst til uddybning af sagerne.

Det er vitterlig ikke ministrene, der først og fremmest bevæger sig med snærende bånd over for folketing og markedsudvalg, men det er omvendt, og netop det, at man har disse midler til rådighed, burde være en forpligtelse til at omgås dem med yderste varsomhed. Det er ikke metoder, der er ulovlige, men grænserne til det, som i ministeransvarlighedsloven kaldes at give urigtige og vildledende oplysninger, kan unægtelig blive særdeles flydende, og det nødsager en kritisk kontrol til at vise opmærksomhed for at finde frem til det, man kan kalde de løse ender i ministrenes forklaringer, og trække i dem for at få sammenhængen i tingene virkelig frem. Det kan ikke kaldes sabotage, sådan som hr. Stetter gør det, det er sådanne sager, som nu er draget frem her, og som viser, at man er gået over de grænser, som den parlamentariske kontrol må kræve. Derfor kan de ikke affærdiges som ubetydelige sager, men de drejer sig om virkelig store og afgørende ting, navnlig spørgsmålet om at gøre EF mere og mere til et politisk organ.

Den polerede efterrationalisering, som udenrigsministeren her har foredraget, er ikke en redegørelse for observatørsagens udvikling. Den omgår en hel række af de mest afgørende punkter. For det første selve den ting, som for så vidt erkendes eller i hvert fald lyser ud af erklæringen, at man fra starten af har villet reducere spørgsmålet til en ekspeditionssag, som det er sagt. Det er et skridt, der som sin logiske følge har, at man går uden om den parlamentariske kontrol. Når jeg siger, at det lyser ud af forklaringen, så tænker jeg på alle henvisningerne til, at ingen havde tænkt på, at det spørgsmål var politisk. men også på, at man har strøget de motiveringer, som man ellers har brugt ved at sammenligne denne observatørstatus med sådanne politiske organer som Den arabiske Liga, De afrikanske Staters Union osv.

I virkeligheden siges der i de EF-dokumenter, man henviser til, ikke noget rent ud om det med observatørstadiet, men kun om formålstjenlige forbindelser og al den slags.

Den næste ting er, at fra og med at det blev klart, at der i markedsudvalget ikke var garanteret det sædvanlige flertal for ministerens standpunkter, så lovede ministeren at respektere dette i de erklæring, han ville afgive i Ministerrådet. Nu er det som sagt blevet bekendt, hvad han sagde, og som man har kunnet høre, var det unægtelig et ejendommeligt stykke prosa, som måske kunne blive optaget i danskboøger som eksempel på, at man kan skrive én sætning på over 20 linjer. Men det, som man igennem denne erklæring ikke gjorde, var netop at tage det forbehold, som man havde lovet. Man siger altså, at visse partier osv. — det er ikke særlig forståeligt — har et andet synspunkt, men der er ikke noget forbehold i det, og derfor ser man også at den franske formand er aldeles uberørt af denne sensationelle erklæring, finder den inderlig ligegyldig og straks giver sig til at snakke om, hvornår man skal mødes næste gang.

Endvidere er der et spørgsmål, som jeg allerede har prøvet at fremdrage tidligere, men som jeg gerne vil prøve at fremdrage på ny. Det er det, at der efter behandlingen, nærmere betegnet den 25. september, produceres et dokument fra udenrigsministeriet, dvs. samme dag som behandlingen foregår i det udenrigspolitiske nævn, som er ret så

[Ib Nørlund.]

opsigtsvækkende, fordi det påstår, at medlemskabet af EF forhindrer Danmark i overhovedet at stemme imod observatørstatus. Der står ganske vist, at som medlem af FN kan man stemme imod. Ja, det er klart, men som medlem af EF kommer man med følgende ræsonnement:

„I det teoretiske tilfælde, hvor Danmark kunne tænkes at have den afgørende stemme eller ved sin stemmeafgørelse kunne påvirke en større gruppe lande, ville Danmark handle i strid med Romtraktatens artikel 5.“

Bagefter kommer man endda og siger, at formelt ville Kommissionen kunne rejse sag ved Luxembourg-domstolen i et sådant tilfælde.

Jeg forstod på udenrigsministeren, sidst vi drøftede dette her i salen, at han var enig i den betragtning, at Danmark ikke kunne stemme imod, og det eneste, han gav som svar, var, at det ikke forhindrede, at man kunne kræve beslutninger behandlet i Rådet. Men det er jo ikke det, spørgsmålet drejer sig om. Spørgsmålet drejer sig om, hvorfor regeringen, hvis den mener, at det synspunkt er korrekt, at vi i kraft af selve medlemskabet er så bundet, at man må køre med på en sådan politisering, så ikke fra begyndelsen har sagt dette og sagt, at flertallets indstilling var i strid med EF-medlemskabet.

Man må også have oplyst: hvorfor og hvor-når har regeringen tillagt sig denne opfattelse, når man ikke har tillægdegivet den tidligere? Det bør også oplyses, måske fra anden side, hvilken indflydelse dette dokument måtte have haft på socialdemokratiets og de radikales pludselige omvendelse i nævnet.

Hvorfor undgår ministeren i sin redegørelse at give nogen som helst forklaring på hele denne selvmodsige optræden? Jeg synes, at man kommer med så mange søfor-klaringer, at det minder om drengen, der havde slået en krukke i stykker, og så først sagde, at han ikke kendte denne krukke, dernæst at han ikke havde slået den i stykker, og for det tredje at han kun havde slået et øre af den.

Disse problemer søges i redegørelsen klaret ved, for at sige det populært, at ministeren lover at være flink i fremtiden, men det gør man jo altid, når man er grebet på fersk gerning.

Jeg vil godt sige, at netop i den situation, som udvikler sig nu, og som de engelske valg i går har givet en ekstra understregning, er det ikke alene uheldigt, men også farligt at have en ledelse af markedspolitikken af den art, som vi har nu. Der er netop under de nuværende omstændigheder grund til at ændre ved det, også fordi der i den kommende uge i Europa-Parlamentet åbenbart skal forhandles ganske voldsomme planer om virkeliggørelsen af den politiske union.

Det er en afgørende svaghed, at der er et svælg mellem regeringens holdning og den voksende modstand, der også i den danske befolkning er imod EF-politikken, det, hr. Arne Christiansen kaldte det ulmende anti-EF-bål. Derfor er det vores opfattelse, at regeringen ved sin handling i denne sag yderligere har bidraget til den mistillid, som den ved at dens virke overhovedet er omgivet med både her og videre ud. Det vil vi naturligvis altid bidrage til at give udtryk. Det er vores opfattelse, at regeringen og udenrigsministeren er lige så uegnede til at lede landets EF-politik som dets øvrige anliggender.

Ib Christensen (DR):

Hr. Hilmar Baunsgaard refererede til, at man allerede umiddelbart efter Danmarks indtræden i EF havde en debat omkring procedureproblemer — det var med den daværende landbrugsminister Ib Frederiksen. Nu har vi igen en proceduredebat, og det vil ikke blive den sidste, det vil komme gang på gang. For sandheden er jo den, at hele De europæiske Fællesskabers princip bygger på et bureaukratisk og et lukket politisk system med lukkede fortrolige Ministerrådsmøder, hvor referaterne kun undtagelsesvis og kun ved indiskretioner bliver tilgængelige, og på en procedure, der er meget forskellig fra sædvanlige og skikkelige parlamentariske og demokratiske sædvaner. Derfor vil man gang på gang opleve, at vi skal have disse proceduredebatter, og vi vil opleve det også fordi vi gennem EF-medlemskabet har overdraget en lang række beføjelser, der hidtil tilkom dette folketing, til beslutningsproces i EF og med en uhyre mangelfuld kontrol fra folketingets markedsudvalgs side.

Der var ordfører, der bebrejdede socialdemokratiet, at man har rejst denne proceduredebat, og man påpegede, at vælgerne

[Ib Christensen.]

ikke kan sondre mellem substansen, selve EF-politikken, og så proceduren. Jeg tror ikke, disse ordførere egentlig har forstået socialdemokratiets motiv, som formentlig bl. a. er den kendsgerning, at 67 pct. af socialdemokratiets vælgere nu ifølge opinionsundersøgelserne er modstandere af EF, og kun 19 pct. er tilhængere. Kan man så fremtræde på en platform, der kan opfattes, som om man stiller spørgsmålstejn ved EF-politikken, så kan man opnå en taktisk gevinst. Jeg ved ikke, i hvilket omfang disse taktiske vurderinger har været afgørende for fremme af den socialdemokratiske forespørgsel, men i hvert fald er jeg taknemlig for, at socialdemokratiet stillede denne forespørgsel, fordi det da også er væsentligt at diskutere procedure, selv om spørgsmålet bliver rejst fra et parti, der i markedsudvalget gang på gang giver ministrene næsten hvilke som helst bemyndigelser og hvilket som helst mandat ministrene ønsker med hensyn til EF-politikken på alle områder.

Der er blevet refereret til den beretning, som markedsudvalget har leveret med hensyn til kontrolproceduren, og også til at retsforbundet på et enkelt punkt har taget forbehold. Vi mener, at markedsudvalget i hvert fald bør overholde folketingets forretningsordens regler om, at halvdelen af medlemmerne skal være til stede, når konsultationsproceduren sker, altså at man konstaterer, at der ikke er flertal mod det mandat, ministeren ønsker. Vi mener, det havde været logisk og rigtigt, og vi kan ikke se de praktiske hindringer derfor. Når der trods alt er tale om 34 medlemmer og suppleanter, burde det være muligt for 9 at være til stede også ved meget hurtige indkaldelser.

Men det er i og for sig kun udtryk for, at markedsudvalgets kontrolmuligheder er meget ringe, at man ikke engang vil respektere et sådant efter vores opfattelse ganske selvfølgeligt krav.

Videre oplever vi gang på gang, at sagerne forelægges mundtligt, og så står medlemmerne i markedsudvalget meget svagt over

for ministeren og embedsmændene, når der end ikke ligger noget papir på bordet foran os. Dertil kommer den korte tidsfrist, som man ofte opererer med, og selv om der er sket fremskridt med hensyn til, at man angiver bilagsnumre o. lign., så er det stadig væk sådan, at markedsudvalgets beslutningsmuligheder reelt er uhyre ringe.

Jeg skal nævne fem eksempler på, hvordan folketingets kontrol er forvandlet til det rudimentære og det latterlige ud fra et demokratisk, parlamentarisk synspunkt. To af dem er allerede draget frem i ministerens tale, det drejer sig om EF-budgettet, hvor ministeren frabad sig et mandat med henblik på den danske stillingtagen til det budgetforslag, som Ministerrådet skal fremsætte over for Europa-Parlamentet, skønt den reale politiske afgørelse af dette EF-budget i virkeligheden i hovedsagen er taget, i det øjeblik Ministerrådet fremlægger forslaget.

Det andet spørgsmål, om EF's observatørstatus i De Forenede Nationer, er også i høj grad kritisabelt. Selv om der politisk havde været opbakning — og det fremgår jo af ministerens tale, at der har været det så langt tilbage som i 1971 og i Europa-Parlamentet i 1973, hvor de danske EF-parlamentarikere stemte for denne observatørstatus — så er det meget forkert, at dette ikke blev draget frem i markedsudvalget, hvor man så kunne diskutere sagen, når og inden den skulle frem for De Forenede Nationer.

Jeg kan tilslutte mig den kritik, som er blevet rettet fra hr. Ivar Nørgaards og fra hr. Maigaards side vedrørende det referat, vi har fået båndudskrift fra fra Ministerrådet. Jeg kan overhovedet ikke genkende det pålæg, vi gav ministeren, og som vi havde indtryk af at han naturligvis ville rette sig efter. Jeg kan ikke genkende dette pålæg i det indlæg, som ministeren dér holdt.

I øvrigt rejser dette spørgsmål igen problemet om fortrolighedsprincippet inden for EF. Det er ganske urimeligt, at man har fortrolige Ministerrådsmøder, at man dog ikke

[Ib Christensen.]

en gang imellem kunne gøre dem offentlige. Men det er jo således, at det støder på alvorlige hindringer fra et mere lukket system, som man jo opererer med i de øvrige EF-lande.

Et tredje spørgsmål er Europa-Parlamentets budgetbeføjelser, hvor det har voldt betydelige vanskeligheder bare at få præciseret et dansk forbehold. Man havde et forbehold af ikke særlig vidtrækkende betydning, men et forbehold med hensyn til proceduren i forbindelse med den ret til at forkaste budgetforslag, som man nu vil udstyre Europa-Parlamentet med.

Et fjerde spørgsmål er spørgsmålet om den politiske union, hvor jeg, skønt medlem af markedsudvalget, i den danske dagspresse måtte læse om, at der var udsendt et spørgeskema fra EFs repræsentanter i Bruxelles til EF-landenes regeringer med hensyn til, hvilken struktur og hvilket indhold den politiske union skulle have, inklusive om den skulle omfatte indenrigspolitik, uddannelsespolitik, økonomisk politik, udenrigs-, sikkerheds-, forsvarspolitik osv. osv. Det måtte jeg læse om i dagspressen. Jeg rekvirerede omgående dette spørgeskema og fik det også, som sædvanlig påstemplet „Fortroligt“, uanset at jeg altså havde kunnet læse om det i dagspressen. Så stillede jeg det spørgsmål til udenrigsministeren, om han dog ikke ville foranledige, at man offentliggjorde dette, for hvis der er mening i det, som hr. Stetter var inde på, at Danmark skulle påvirke udviklingen i Europa, så måtte det vel være rimeligt, at man fik adgang til i offentligheden at diskutere indholdet og strukturen af den politiske union. Så kom bilaget da også omgående til markedsudvalgets medlemmer, men desværre blev der ikke nogen større debat ud af det, for dér følger man den sædvanlige procedure, at man går altså efter salamitaktikken, så langt man nu kan.

Jeg ved og har senere hørt fra et medlem af Europa-Parlamentet, at dette dokument længe havde været i Europa-Parlamentets varetægt, men altså ikke var kommet til det danske markedsudvalgs kendskab.

Et femte spørgsmål, jeg kunne nævne, er spørgsmålet om harmoniseringen af momsgrundlaget inden for EF. Man har ganske vist haft dokumenter fremme om det i nogen tid, men i markedsudvalget i går får man med

en times varsel et dokument forelagt med hensyn til stillingtagen til harmonisering af momsgrundlaget inden for EF, og vi fik så oplyst, at i løbet af 14 dage skulle skatte- og afgiftsudvalget drøfte sagen. Derefter kom det igen i markedsudvalget, og en afklaring skulle ske inden denne måneds udgang. Til behandling af et så vitalt spørgsmål, som drejer sig om selve momsgrundlaget, beregningsgrundlaget for den fælles EF-moms, giver man altså det danske folketing en så snæver tidsfrist.

Da man også gerne skulle være konstruktiv, vil jeg gerne sige, at allerede i denne kritik ligger der forslag til forbedringer. Jeg kunne tænke mig, at man oftere holdt markedsdebatter her i tinget og ikke bare nøjedes med én eller to årlige markedsdebatter. Jeg kunne tænke mig og har tidligere her i tinget taget til orde for, at man holder debatter omkring væsentlige spørgsmål inden for hele Europapolitikken, og jeg synes, at særlig de sager, der her er nævnt, i og for sig i mange henseender hver for sig kunne fortjene en sådan folketingsdebat.

Hr. Arne Christiansen erklærede, at han ikke ville gøre denne debat til et spørgsmål om substansen i EF-politikken osv., hvorpå hr. Arne Christiansen sluttede sin tale med at fremhæve, at de økonomiske forudsætninger sandelig havde slået til med hensyn til det danske medlemskab.

Jeg går ud fra, at hr. Arne Christiansen dermed ikke tænker på de løfter og tilkendegivelser, man fik fra mange EF-tilhængere før 2. oktober 1972 med hensyn til, at det ville løse vores valutaproblemer. Det er vel ikke undgået heller hr. Arne Christiansens opmærksomhed, at betalingsbalanceunderskuddet er blevet fordoblet, siden vi kom ind i EF. Det er vel heller ikke undgået opmærksomheden hos EF-tilhængerne, at arbejdsløsheden er den største i 16 år, og at de norske og svenske virksomheder, der skulle strømme til Danmark på grund af EF-medlemskabet, er udeblevet, mens danske arbejdere må tage til Norge og Sverige for at få beskæftigelse.

Det er vel også klart for EF-tilhængerne, at den toldafvikling, der er sket gennem EF-samarbejdet, ville være sket under alle omstændigheder, da vi naturligvis kunne få en frihandelsaftale, som Norge var så fornuftig at få.

[Ib Christensen.]

Det er vel også en kendsgerning, at når landets daværende statsminister truede med en devaluering, hvis man stemte nej, ville der næsten ikke være noget, der kunne forhindre en devaluering, hvis befolkningen den 2. oktober 1972 havde stemt det nej, som befolkningens flertal nu ifølge opinionsundersøgelserne ville ønske at det havde gjort.

Til hr. Støtters bemærkning om, at EF-modstanderne ofte er destruktive, vil jeg da gerne sige, at det dog netop burde tale til de konservatives samvittighed eller til deres historie, at der også kan være noget konstruktivt i at værne landets selvstændighed.

Anker Jørgensen (S):

Selve spørgsmålet om EFs observatørpost ved De Forenede Nationer er absolut nu tilstrækkeligt afklaret til, at der for socialdemokratiet ikke er nogen tvivl. Vi kan, som det er meddelt, fuldt og helt tilslutte os dette.

At baggrunden er blevet helt klar, skyldes vel ikke mindst, at statsministeren og ikke udenrigsministeren i markedsudvalget gav meget klare udtalelser om de tre punkter, vi lagde størst vægt på.

For det første, at det nordiske samarbejde kan fortsætte uanfægtet. For det andet, at u-landsbistanden kan fortsætte som hidtil. For det tredje, at denne EF-observatørstatus udelukkende drejer sig om forhold inden for Romtraktatens rammer og ikke kan gå ud over disse.

Da sagen om observatørposten opstod, gav socialdemokratiet heller ikke udtryk for principiel modstand, men vi ville akkurat som andre partier i folketinget nøjagtig kende konsekvenserne af det og under alle omstændigheder kræve, at vi i markedsudvalget fik prøvet, om der også i denne sag er den fornødne tilslutning til, at regeringen i EF kan gå ind for det.

Vi må ikke glemme, at netop i EF-spørgsmål er markedsudvalget en slags minifolketing. Mere end noget andet udvalg er det et udvalg, som reelt træffer beslutninger af lige så vidtgående karakter som dem, der træffes i selve folketingssalen. Derfor må enhver regering til enhver tid acceptere, at markedsudvalget både skal informeres og høres, og det er netop her, der er sket svigt, det er her, udenrigsministeren har været, hvad jeg

vil tillade mig at kalde lemfældig over for den proceduremæssige side af sagen.

Det nytter ikke at fortælle, at sagen har været til behandling og indstilling i Europa-Parlamentet for længe siden. Udenrigsministeren ved, at han må respektere fuldt og helt, at det er markedsudvalget, i givet fald folketinget, der alene træffer beslutninger på Danmarks vegne. Derfor må også de indvendinger, de forbehold, der eventuelt tages i markedsudvalget, tages helt alvorligt af udenrigsministeren, og vi kan ikke acceptere, at udenrigsministeren i Ministerrådet i Bruxelles refererer forbeholdene så, skal vi sige ufuldkomment, som vi nu har været vidne til. Det er virkelig mit indtryk, at udenrigsministeren ikke forstår situationens alvor, at han nærmest leger med ilden, når det gælder vort forhold til De europæiske Fællesskaber.

Udenrigsministeren må også huske, at der var ganske mange, der den 2. oktober 1972, stemte imod medlemskabet af EF. Udenrigsministeren og regeringen må huske, at det flertal, vi fik, nok var solidt, men også var knyttet til en række forudsætninger, som absolut må opfyldes, og som vi i hver eneste situation virkelig må sikre er opfyldt. Netop den side af sagen har vor ordfører redegjort for.

Jeg vil imidlertid gerne også ved denne lejlighed understrege, at socialdemokratiet står ved medlemskabet af De europæiske Fællesskaber. De forventninger, vi stillede, er i det store og hele opfyldt. Det gælder først og fremmest landbrugspolitikken, hvor resultatet er blevet bedre end det, vi lovede forud for folkeafstemningen, og endda også er blevet bedre end det, vi regnede med ville blive resultatet af den daværende landbrugsministers, Ib Frederiksens, forhandlinger i Bruxelles — jeg tror, det var i januar 1973.

De faktiske resultater netop på landbrugsområdet dementerer markedsmodstandernes mere pessimistiske udtalelser og sætter også den daværende oppositions kritik af landbrugsminister Ib Frederiksens forhandlinger og forhandlingsresultater i et mere grelt lys.

De vigtigste grunde til, at socialdemokratiet gik ind for medlemskabet af EF, er stadig gyldige. Vi anbefalede medlemskab, fordi det er naturligt og i øvrigt en tradition for Danmark at være med i flest mulige internationale samarbejdsorganer. Vi mener,

[Anker Jørgensen.]

det er rigtigt med et mere intenst samarbejde i Europa, ikke mindst fordi mange økonomiske problemer kun kan løses effektivt, hvis de løses i samarbejde med lande, som vi er mere eller mindre afhængige af.

Vi anbefalede også medlemskabet, ikke blot fordi det ville indeholde fordele for Danmark rent økonomisk, men også fordi det for Europa som helhed ville være en fordel med et udbygget samarbejde. Vi anbefalede også medlemskab, fordi vi ønskede at støtte det samarbejde, som nu i en årække har fundet sted imellem nationer, der har været i indbyrdes krig. Hvis dette samarbejde går i stykker, kunne man frygte en tilbagevenden til forholdene i 1930erne, hvor alle lande søgte at løse deres problemer på et nationalt grundlag. Det gav yderligere forvirring, kæmpekriser og endelig krig. Der er naturligvis andre årsager til, at det gik så galt, men det manglende samarbejde dengang var en meget væsentlig årsag.

Vi kunne naturligvis bare have ønsket det europæiske samarbejde bestående af seks lande held og lykke fremover og så selv holde os udenfor. Vi kunne så have krydset fingre for, at det nok havde holdt. Men selv om Danmark ikke betyder alverden i en stor europæisk sammenhæng, mener jeg alligevel, at det var rigtigt af os at tage dette medansvar på os, et medansvar, som også ville give os en indflydelse på den udvikling, der skal foregå. Vi blev vel alle bekræftede i det rigtige i denne politik, da det blev klart, at også England ville være med. Den danske beslutning blev derfor knyttet til det engelske medlemskab. Det er altså en dansk forudsætning, og det var under den forudsætning, at en stor del af de danske vælgere ved folkeafstemningen den 2. oktober stemte ja.

På baggrund af det, jeg her har sagt, er det klart, at det er vort håb, at England forbliver i EF, og vi erkender, at skulle England gå ud, kræver det absolut en nyvurdering fra dansk side. Socialdemokratiet har ikke blot ønsket, at England forbliver i EF. Ved forskellige lejligheder har vi over for engelske partifæller givet udtryk for, at vi tillægger det stor betydning, at de bliver, og at de også deltager aktivt i alle dele af dette europæiske samarbejde.

Vi har naturligvis ikke lov til på forhånd at regne med en bestemt udgang af den debat om EF, der foregår netop nu i England forud for valget i går og frem til det tidspunkt, hvor vi endelig får klarhed på, om England forbliver eller ej. Men vi har derimod pligt til selv at sørge for, at vi administrerer vort medlemskab nøje efter de retningslinjer, som ligger i tiltrædelsestraktaten, og som ligger i de forudsætninger, som vi tilkendegav over for den danske befolkning forud for folkeafstemningen.

Som jeg sagde før: vi håber, at England bliver. Vi håber, at de modsætninger, der vitterlig er mellem de forskellige lande i EF, ikke udarter til sådanne modsætninger, at Fællesskabet slås i stykker, eller at alle fremskridt i dette europæiske samarbejde lægges på is. Det er i dette lys, den debat, vi har i dag, skal ses, og jeg er her meget enig i de bemærkninger, som hr. Hilmar Baunsgaard gjorde.

Gert Petersen (SF):

Jeg er et venligt gemyt, og jeg har på mange måder respekt for udenrigsministeren, ligesom jeg har respekt for mange af hans kolleger. Jeg tror egentlig ikke — jeg deler i øvrigt helt den opfattelse, som mit partis ordfører, hr. Maigaard, har givet udtryk for i sagen, i substansen — at det, som vi anklager udenrigsministeren for, skyldes noget bevidst ønske om at handle uden om de kontrolorganer, som folkettinget har etableret. Jeg tror, at det snarere skyldes udenrigsministerens sindelag og holdning til problemerne. Sagen er jo den, at udenrigsministeren er umådelig europæisk indstillet, som det hedder nu til dags — så kan man lægge noget negativt eller positivt i det, som man vil. Det var udenrigsministeren, før vi kom ind i fællesmarkedet, det var udenrigsministeren under den forrige regering, da han var en del af oppositionen, og det er udenrigsministeren naturligvis også, efter at han er blevet udenrigsminister. Og jeg tror, at det er dette meget „europæiske“, jeg tillader mig at anbringe et par gåseøjne omkring europæiske, sindelag, som har skabt den situation, som vi står i nu. Det er, som om denne holdning løber af med udenrigsministeren og får ham til at vurdere ting

[Gert Petersen.]

anderledes, helt anderledes, end vi gør i socialistisk folkeparti — det kan næppe overraske nogen — men åbenbart også anderledes, end man gør i partier, som er gået ind for dansk medlemskab af fællesmarkedet, socialdemokratiet og det radikale venstre først og fremmest, men, så vidt jeg hidtil har kunnet bedømme det, på andre præmisser, end udenrigsministerens parti og i særdeleshed udenrigsministeren selv gjorde.

Det tror jeg også er grunden til, at der i alt det, som vi drøfter her i dag, også har gjort sig en anden tendens gældende hos udenrigsministeren, nemlig den, at udenrigsministeren lægger så vældig megen vægt på, hvordan de såkaldte Europa-parlamentarikere har udtalt sig, hvilke tilkendegivelser de er kommet med. Jeg skal erkende, at i redegørelsen, som udenrigsministeren er kommet med over for folketinget, er det ligesom dæmpet ned, dér indgår det som en beskrivelse af proceduren, at der er vedtaget en beslutning af den og den karakter i Europa-Parlamentet, men i offentlige udtalelser, bl. a. i radioen, har udenrigsministeren udtrykt sig langt stærkere og har været inde på, at den omstændighed, at de danske Europa-parlamentarikere havde stemt for FN-observatøren, måtte foranledige udenrigsministeriets embedsmænd til helt klart at gå ud fra, at der ingen ben var i den sag, selvfølgelig accepterede Danmark denne FN-observatør.

Jeg kan huske en anden debat, vi engang har haft om en vedtagelse i Europa-Parlamentet, og da måtte jeg lade mig belære, for jeg havde rejst det spørgsmål, om folketinget klart ville underkende en vedtagelse i Europa-Parlamentet. Det drejede sig dengang om en resolution om den europæiske union, hvori der også indgik nogle afsnit om sikkerhedspolitik. Det hed, så vidt jeg husker, at denne europæiske union ikke kunne udelukke et militært samarbejde, og dengang fik jeg at vide af flertallet i denne sal, også udenrigsministerens parti, at det var helt forkert af mig at lægge nogen som helst vægt på, hvad man vedtog i dette Europa-Parlament. Uanset hvordan man havde udtalt sig dernede, var det ikke spor bindende, det var nærmest uinteressant for os, og det endte da også med, at flertallet i denne sal vedtog en resolution, en dags-

orden, som det hedder, hvori man trak flertallets synspunkter op, som, det skal erkendes, adskilte sig fra den resolution, som man havde vedtaget i Europa-Parlamentet.

Nu oplever vi i og for sig det modsatte. Vi oplever, at udenrigsministeren sådan næsten pr. refleks kommer til det resultat, at fordi Europa-Parlamentet og de danske parlamentarikere dernede har udtalt sig sådan og sådan, må det være klart, at det også er dansk politik, det er noget, som udenrigsministeriet kan rette kursen ind efter.

Det kan kun skyldes, at udenrigsministeren uden at tænke særligt over tingene tillægger Europa-Parlamentet en helt anden betydning, end man i almindelighed fra et flertals side her i salen — og jeg taler ikke specielt om socialistisk folkeparti — har tillagt det. Det er en ret alvorlig historie i virkeligheden, for vi kan ikke have, at Europa-Parlamentets situation bliver oprioriteret, bliver opvurderet, sådan som tilfældet er her, og vi kan da slet ikke have, at det sker uden en forudgående debat og beslutning i folketinget. Jeg ville endda mene, at det også ville kræve en beslutning, hvori hele befolkningen, alle vælgerne, var inddraget. Derfor bliver jeg nødt til at spørge statsministeren som regeringens leder, om han er af den opfattelse, at de danske Europa-parlamentarikeres tilkendegivelser har nogen som helst statsretlig konsekvens herhjemme, nogen som helst. Spørgsmålet er naturligvis også adresseret til udenrigsministeren, men jeg ville da egentlig meget gerne også høre statsministerens opfattelse. Vi har hidtil i folketinget stået på det grundlag — og jeg er som sagt blevet belært om det af et flertal her i tinget — at hvad Europa-Parlamentet udtaler sig om, og hvad de danske Europa-parlamentarikere siger, kan være interessant, det kan man studere, det er en meningstillkendegivelse, men det har absolut ingen statsretlige konsekvenser for dansk politik, for det danske udenrigsministerium, for det danske folketing. Jeg vil gerne have fastslået, at den belæring, som jeg modtog dengang, stadig står ved magt, og at det altså er uden konsekvenser af statsretlig karakter for folketinget og for regeringen, hvad Europa-Parlamentet og de danske Europa-parlamentarikere måtte vedtage.

Formanden:

Jeg skal her afbryde forhandlingen og udsætte mødet. Det genoptages i dag kl. 14.

Mødet udsat kl. 12.34.

Mødet genoptaget kl. 14.

Forhandlingen genoptoges.

Udenrigsministeren (Guldberg):

Jeg vil gerne først sige, at jeg er kommet til det resultat, at den drøftelse og de indlæg, der har været, på ganske god måde har belyst en del af de væsentlige problemer, der kan være, og som jeg også håber jeg har bidraget til at belyse i mit indledende indlæg her. Jeg skal derfor også indskrænke mig nu til nogle ganske få bemærkninger.

Det første, jeg gerne vil sige, er, at med hensyn til den ene af de konkrete sager, der har været drøftet så meget, nemlig budget-sagen, er det fra flere sider markeret enten som noget positivt eller som en skuffelse, at der ikke direkte i min redegørelse var tale om egentlige indrømmelser. Jeg har stadig væk den opfattelse, og jeg vil gerne gentage den, at når sådanne sager bliver rejst i markedsudvalget eller andetsteds og der bliver fremsat en påstand eller en formodning om, at der skulle være begået en fejl, at så mener jeg ikke, det i de fleste af disse tilfælde er muligt at svare med det samme, at det er der helt sikkert ikke. Hvis man ikke kan det, bliver man nødt til at svare på en anden måde, nemlig ved at sige, at man formoder, at sagen er i orden, men at man gerne vil undersøge, om den er det. Det skulle selvfølgelig nødvendigvis føre til den misforståelse, at det så betyder, at man nærmest venter, at den ikke er i orden.

Jeg synes, at indlæggene om denne sag viser, at der på forskellige punkter har været forskellige opfattelser af også det faktiske forløb, og det kan godt give anledning til nogle misforståelser. På ét punkt har jeg, synes jeg, ikke mindst under debatten fået en meget klar vejledning om, hvori en af misforståelserne består, og det begynder sådan set at gøre handlingsforløbet lidt mere forståeligt. Jeg indrømmer da, at det somme tider har været svært for mig at følge det.

Jeg tror, at en af misforståelserne har været, at selve spørgsmålet om at få denne sag om en EF-observatør sat på dagsordenen i FN af nogle er blevet opfattet som en beslutning, der ikke var truffet, og som man skulle tage stilling til. Jeg vil da gerne sige, at hvis man opfatter det på den måde, og hvis jeg så havde fået at vide, som jeg fik at vide den 13., at der var en risiko for, at et flertal var imod, så ville jeg aldrig have povet at gå ind for sagen, før jeg vidste, hvad flertallet ville. Det lægger jeg meget vægt på, fordi jeg mener, det er den korrekte optræden. Noget af misforståelsen skyldes måske, at nogle har haft den opfattelse, at sådan var situationen, men det var den altså ikke, for sagen var sat på dagsordenen og sagen altså ekspederet fra EF's side. Det må betragtes som en handling, en beslutning, og derfor er den danske minister, der i givet fald skulle gå imod dette, i en anden situation end den, han normalt vil være i, når man fra markedsudvalgets side siger: den sag dér er vi imod, eller: her må du hellere vente med at binde dig, for vi vil lige have lov at tage stilling til det. Man er i en anden situation, man er i den situation, at man skal vide, om man under pålæg fra et flertal i folketinget skal søge at ændre en disposition, der allerede er truffet. Det er klart, at det er en helt anden procedure. Den ville i dette tilfælde naturligvis forudsætte, at jeg kunne sige, at der var et flertal, der forlangte det, og også at jeg kunne risikere, at dette flertal ville give sig udtryk i, at den danske regering ville føle sig forpligtet til at stemme imod i FN, hvis sagen ikke blev taget af dagsordenen, og dermed åbne for, at sagen kunne blive diskuteret overhovedet i et Rådsmøde, uanset om de andre lande enten hævdede, at den var endeligt afgjort, eller at den aldeles ikke hørte hjemme i et Rådsmøde. Det var sådan nogenlunde det svar, jeg fik ved mødet med mine kolleger i New York, efter at vi havde besluttet os til at forsøge at finde en måde at undgå, at den blev gennemført på. Det var nogenlunde det svar, jeg mødte. Nu har udviklingen ligesom taget den side af sagen væk, men jeg siger det her, fordi jeg gerne vil bidrage til — jeg mener, det er meget væsentligt — at vi får et godt samarbejds-klima i markedsudvalget, og derfor vil jeg også meget gerne bidrage til, hvis jeg kan, at forsøge ligesom at forklare, hvor der kan være noget, som er

[Udenrigsministeren.]

blevet opfattet forskelligt de forskellige steder, og som har givet anledning til, at man måske er gået fejl af hinanden.

Jeg vil altså gerne sige om denne sag, at hvis det var sådan, at der for mig selv at se var sket en fejl, en undladelsessynd el. lign. så ville jeg bestemt ikke stå her og så sige: det vil jeg ikke indrømme.

Det er også derfor, jeg tager den holdning til budgetforslaget. Jeg går tilbage og minder om, at det er første gang, man prøver den procedure, og på de punkter her, hvor der er tale også om opdelingen, som hr. Maigaard har været så meget inde på, er det altså ikke noget, man har gjort før. Det er noget, vi skal have gjort, og det er altså noget, der bliver lagt op til en dialog mellem Parlamentet og Ministerrådet om. Det gør selvfølgelig, at jeg betragter det på den anden måde, men jeg siger ganske lige ud, at det er første gang, dette gøres, og jeg har altså ment, at det var den måde, det skulle gøres på. Hvis man ikke mener det, og hvis man efter drøftelser, som det er naturligt at tage et andet sted end her i salen, kommer til, at man vil bruge en anden fremgangsmåde, og man mener, at regeringen bør gøre sådan og sådan for at sikre folketinget stærkere kontrol på dette område, så vil jeg gerne gentage, hvad jeg også sagde i mit indlæg, at så synes jeg da, det er helt naturligt at diskutere det.

Jeg har ikke så mange bemærkninger i øvrigt. Jeg kan måske nøjes med at sige til hr. Maigaard, at jeg lægger virkelig vægt på, at formaliteterne bliver overholdt, og det kan somme tider føre til noget, der næsten kan ligne pindehuggeri. Jeg lægger også vægt på at kunne give en udførlig orientering, og det kan også somme tider føre til, at jeg, når en sag er forelagt og den ligesom bliver modtaget med et eller andet resumé af hr. Maigaard eller andre, kan føle mig forpligtet til at føje noget til for at være sikker på ikke at blive misforstået.

Men bortset fra det vil jeg sige, at jeg synes, hr. Maigaards indlæg i øvrigt gav en meget klar illustration af, hvor vanskeligt det kan være at få tingene til at gå, uden at vi kommer ind i alt for mange indviklede problemer.

Jeg takker i øvrigt for de forskellige bemærkninger, der er kommet, og jeg vil gerne

for mit eget vedkommende sige, at den dagsorden, som hr. Ivar Nørgaard har foreslået, har jeg på samme måde som hr. Hilmar Baunsgaard forstået således, at den tilsigter at give udtryk for ønske om, at fremgangsmåde og procedure bliver overholdt og respekteret efter bedste evne, sådan som det også er nedfældet i markedsudvalgets beretning, og jeg kan kun sige, at jeg har gjort mit bedste derfor. Jeg har også i min indledende redegørelse forsøgt at vise, på hvilken måde det er gjort. Jeg vil gentage, at jeg aldrig nogen sinde vil være i stand til at afgive en erklæring om, at jeg aldrig vil kunne komme til at begå fejl i administrationen af disse ting, men ved et fornuftigt samarbejde må disse ting kunne indpasses, og sådan forstår jeg både det dagsordensforslag, der er fremsat, og de bemærkninger, der er faldet.

Statsministeren (*Poul Hartling*):

Det ærede medlem hr. Gert Petersen sluttede sit indlæg i debatten med at stille mig et spørgsmål angående den statsretlige konsekvens i Danmark af den stillingtagen, som danske medlemmer af Europa-Parlamentet giver udtryk for. Svaret herpå er ganske enkelt. Under den status, som Europa-Parlamentet nu har, får den stillingtagen, som danske medlemmer af Parlamentet indtager under Parlamentets forhandlinger, ingen anden statsretlig konsekvens for Danmark end den, der følger af loven om Danmarks tiltrædelse af De europæiske Fællesskaber. Men hertil kunne man selvfølgelig føje, at da disse parlamentarikere også er medlemmer af folketinget, og da man går ud fra, at de ikke lider af personlighedsspaltning, så bliver deres stillingtagen af betydning og af interesse for den debat, vi her i tinget og her i landet fører om Danmarks politik i EF.

Der er flere af ordførerne, der har været inde på spørgsmålet om, hvorvidt det er muligt for en enkelt person at bestride hvervet som dansk udenrigsminister. Jeg vil i al korthed sige en 4-5 bemærkninger om denne særlige side af debatten.

For det første: der er intet i de sager, vi i dag diskuterer, der har noget at gøre med, om der er én eller to eller flere ministre i spidsen for udenrigsministeriet. Vi er blevet præsenteret for procedurespørgsmål, pinde-

[Statsministeren.]

hugget til de mindste splinter. Disse procedurefaser er dels udspillet i perioder, hvor der har været en særlig markedsminister ved siden af udenrigsministeren, dels i perioder, hvor der har været én og kun én chef for udenrigsministeriet.

Hr. Ivar Nørgaard prøvede at finde bevis for — det er det andet, jeg vil sige — at man bør have en særlig markedsminister. Han prøvede at finde et særligt bevis i sagen om støtte til gartnerierhvervet. Regeringens politik var ikke koordineret på dette område, sagde hr. Ivar Nørgaard, men hvis vi havde haft en markedsminister, så kunne vi have holdt os til ham. Denne bevisførelse er ejendommelig. Her er et spørgsmål, som behandles af landbrugsministrene i EF. Det ville have været bedre at have én og kun én minister at holde sig til, sagde hr. Ivar Nørgaard, men det er da svært at forstå, at det kan være et bevis for, at vi skal have flere ministre.

På samme måde forholder det sig med hr. Hilmar Baunsgaards såkaldte bevis. Hr. Hilmar Baunsgaard sagde: det er ikke fysisk muligt for en minister at klare arbejdet, og selve det, at der kan opstå den slags konflikter som dem, vi drøfter i dag, er et bevis for min opfattelse. Jeg er uenig med hr. Hilmar Baunsgaard i dette, for jeg har den opfattelse, at de her drøftede procedure-spørgsmål og de konflikter, der er her, ikke har noget som helst at gøre med antallet af ministre.

Jeg har noteret mig — det er det næste, jeg vil sige — at både hr. Ivar Nørgaard og hr. Hilmar Baunsgaard klart udtaler, at sammensætningen af en regering er statsministerens afgørelse og statsministerens ansvar. Andre ordførere, f. eks. hr. Stetter, har understreget dette. Det er et fastslået princip i dansk statsskik, at dette ansvar ligger hos statsministeren. Jeg finder det værdifuldt og korrekt, at folketinget i debatten i dag tydeligt har respekteret dette princip.

Hele spørgsmålet om, hvorvidt det er hensigtsmæssigt at have et stort antal ministre i en regering eller et mindre antal, skal altså ikke drøftes her. Heller ikke spørgsmålet om statssekretærer el. lign., som så ofte er blevet nævnt. Der er en lang række juridiske,

praktiske og økonomiske problemer, der må gå ind i den slags overvejelser.

Det mere specielle spørgsmål om, hvorvidt det er hensigtsmæssigt, at ét ministerium, udenrigsministeriet, skal have mere end én chef, skal jeg heller ikke tage op til drøftelse her, men jeg føler trang til at sætte en tyk streg under, at Europapolitik efter regeringens opfattelse ikke er et venstre-håndsarbejde, som hr. Ivar Nørgaard udtrykte sig. Tværtimod er det regeringens opfattelse, at Europapolitik og alt, hvad der hører med dertil og har sammenhæng dermed, står i allerforreste række blandt de opgaver, som en dansk udenrigsminister skal tage sig af.

I EF synes der i øjeblikket at være en tendens til at samle alle ministerbeføjelser i rådet af udenrigsministre, og i adskillige andre lande er det oplagt, at det er udenrigsministeren, der tager sig af EF-spørgsmålene.

At regeringen ikke kan modtage hr. Mai-gaards dagsorden, er det overflødigt at sige. SF prøver i denne tid én gang om dagen at komme regeringen til livs, og det er deres ret. Som grundlag for disse regeringsangreb kan man åbenbart anvende enhver sag, også den spinkleste, også den urimeligste.

Den af hr. Ivar Nørgaard foreslåede dagsorden kan regeringen, som udenrigsministeren allerede har antydnet det, acceptere. Den udtrykker det samme som udenrigsministerens redegørelse. Vi opfatter dagsordenens formulering — og jeg forstod, at det også gælder de partier, som vil støtte denne dagsorden — som en gentagelse af, hvad der siges i markedsudvalgets beretning af 14. juni 1974 og det deri optrykte bilag fra marts 1973.

Lad mig endelig sige, at forslaget om at føre en egentlig markedsdebat om nogle uger, når det måtte passe folketinget, hilser regeringen velkommen. Jeg skal ikke foregribe denne debat, men jeg vil dog med tilfredshed og med tilslutning notere mig de meget positive udtalelser, som hr. Anker Jørgensen fremsatte.

Formanden:

Vi går nu til anden omgang, hvor taletiden for ordførere er indtil 8 minutter.

Ordføreren for forespørgerne (Ivar Nørgaard)
(S):

Jeg vil gerne sige til den konservative ordfører, hr. Stetter, at det er ikke nogen tilbagevisning af hverken hr. Hilmar Baunsgaards eller min kritik af, at der kun er én minister, når hr. Stetter nævner, at der er andre og store lande, der kun har én udenrigsminister. Det, der er sagen, er, at disse andre lande har flere ministre. De har én udenrigsminister, men ved siden af ham eller i samarbejde med ham har de enten andre ministre eller det, de dér kalder statssekretærer, det er folk, der har parlamentarisk ansvar og altså er politikere, og de fleste af de lande, hr. Stetter nævnte som de store lande, stormagterne, sagde hr. Stetter oven i købet, har ikke mindre end 2 eller 3 statssekretærer ved siden af udenrigsministeren. De har en minister for udviklingshjælp, de har en minister for europæiske anliggender og ofte også en minister for andre udenrigsministerielle anliggender, og der var altid, i hvert fald i al den tid, jeg havde med Ministerrådsarbejde at gøre, mindst én af disse ministre og ofte 2 eller 3 på én gang til stede under Ministerrådsmøderne. Og det sker altså nu, at der ikke kommer en eneste dansk minister til sådanne møder, mens andre lande møder op med 2 eller 3 ministre. Det kan ikke undgå at give det indtryk i andre lande, at Danmark ikke tillægger dette arbejde nogen synderlig betydning. Det er ikke noget, jeg griber ud af luften, for efter at jeg er blevet Parlamentsmedlem, får jeg også talt med dem, jeg kender fra Ministerrådet, som møder op i Parlamentet, og de giver også udtryk for forundring over, at Danmark ikke er stærkere repræsenteret på Ministerrådsmøderne, end tilfældet er. Det er altså kvantitativt — det er jo i hvert fald objektivt — mindre end det, andre lande præsterer, og vi har ikke noget overmenneske til udenrigsminister og heller ikke overmennesker til embedsmænd, der kvalitativt kan kompensere den kvantitative mangel. Vi stiller altså Danmark ringere, og jeg synes, det er mærkeligt, at en ordfører

for et parti, der tillægger det stor vægt, at Danmarks markedspolitik har styrke, ikke kan se, at der er et problem her, man burde løse.

Udenrigsministeren begrundede sin accept af vort dagsordensforslag med, at han, hvad han allerede havde gjort under markedsudvalgmøderne, godt ville indrømme, at man kunne begå fejl, men man måtte jo gøre, hvad man kunne, og han ville fortsat gøre det efter bedste evne. Det tvivler vi ikke på, vi har ikke udtrykt mistillid til udenrigsministerens person og heller ikke ment, at han ikke arbejder efter bedste evne. Vi har tværtimod netop understreget, at selv med den bedste vilje og den bedste evne kan udenrigsministeren ikke klare opgaverne. Det tilfælde findes overhovedet ikke andre steder end i Luxembourg, at én mand klarer begge dele, og den mand, der bor i Luxembourg og er statsminister, kan i øvrigt fysisk meget lettere transportere sig selv til møder i Luxembourg, Bruxelles og Strasbourg, end en københavnsk minister kan. Vi er altså enestående i det europæiske samarbejde i henseende til, at vi ikke tillægger det så megen vægt, at vi altid har en minister til møderne.

Jeg er tilfreds med, at udenrigsministeren gerne vil ændre proceduren vedrørende det budgetmæssige, men det må vel også være sådan, hr. udenrigsminister, at man kan meddele ministerkollegerne, at man efter en behandling i markedsudvalget er kommet til et resultat, der gør, at man vil afvige fra den beslutning, der er truffet på mødet forleden i ministerudvalget for budget. Jeg vil altså mene, at ministeren bør sikre sig, at han kan fremlægge også ændringer til budgettet, som ikke undergår ændringer i Parlamentet, hvis der i markedsudvalget ikke kan opnås mandat for det, der er besluttet. Det må være en logisk følge af, at ministeren gerne vil forsøge at ændre proceduren for fremtiden; så må man også forsøge at gøre det i overensstemmelse med de hidtidige regler for denne gang, og derefter kan vi finde frem til nye regler.

[Ivar Nørgaard.]

Der er stadig væk misforståelser, men jeg synes, at udenrigsministeren gik ret vidt i de ønskede indrømmelser ved at sige, at han efterhånden var ved at kunne forstå vor kritik, idet den byggede på, sagde han, at vi var nogle, der troede, at man kunne træffe beslutning om observatørstatus på det møde, ministeren selv deltog i i Bruxelles. Dertil vil jeg sige, at den opfattelse blev vi jo bi-bragt af ministeren selv. Det ville være mærkeligt, hvis vi, der deltog i det møde, alle skulle blive bidragt en forkert opfattelse, selv om ministeren skulle have givet udtryk for en anden sammenhæng. Jeg ved ikke af, at nogen partiers repræsentanter i markedsudvalget fik den opfattelse, at sagen var besluttet, jeg har ikke hørt en eneste repræsentant, et eneste medlem af markedsudvalget, give udtryk for det. Der har ministeren altså udtrykt sig på en måde, så vi blev galt indstillet og derfor troede, at vi kunne beslutte noget; ellers havde der heller ikke været nogen som helst mening i, at vi holdt nattemøde i socialdemokratiets gruppe og skulle ringe vor besked ned til udenrigsministeren, hvis beslutningen var truffet. Hvorfor i alverden skulle vi så holde sådanne møder?

Til statsministeren vil jeg sige, at vi mener fortsat, at det er statsministerens prerogativ at træffe afgørelse om, hvor mange ministre og hvilke ministre han skal anvende til de forskellige funktioner, men jeg er noget bekymret over, at statsministeren tilsyneladende ikke fornemmer, at der er en meget bred opfattelse i markedsudvalget af, at det vil være særdeles fornuftigt, hvis statsministeren beslutter sig til at tage hensyn til det ved at ændre på sammensætningen i regeringen, ved at sikre, at der er mandskab til at tage sig af opgaverne.

Statsministeren mener ikke, at gartnerisagen var noget bevis. Nu nævnte jeg ikke kun gartnerisagen, men både FN-sagen, budgetsagen og gartnerisagen, og jeg mener, gartnerisagen er et bevis for, at der i den nuværende regering ikke er nogen koordinationsminister i markedssager, for hvis der havde været det — og det var der altså, medens vi havde regeringsmagten — så ville den sag være blevet koordineret, inden man var kommet så langt, som landbrugsministeren kom, for så kunne udenrigsministeren, hvis han havde været koordinationsminister,

have grebet ind på et tidligere tidspunkt, fordi der kom indberetninger fra COREPER til udenrigsministeriet om sagen; man måtte derfor have kunnet gribe ind og gjort noget ved den.

Til sidst vil jeg sige, at vi vil selvfølgelig acceptere, at også regeringen og partiet venstres medlemmer af dette folketingsstemmer for vores dagsorden. Det vil vi opfatte som en støtte til de tanker, vi har givet udtryk for, og jeg håber derfor, at de, der er ansvarlige for regeringens fortsatte førelse vedrørende markedssager, også vil leve op til de opdrag, vi her har givet regeringen, så vi undgår en lignende proceduremæssig debat i fremtiden.

Tillich (FP):

Det kunne måske være rigtigt lige at tage det op, som hr. Ivar Nørgaard nævnte om situationen ved nattemødet den 20. september. Det er i og for sig ikke min opfattelse, at der på det tidspunkt var nogen sikkerhed for, at der strengt taget var mere at gøre. Man afventede socialdemokratiets endelige stillingtagen, sådan stod det for mig, for at få kendskab til, om der i markedsudvalget var flertal imod beslutningen. Og hvis den var uigenkaldelig, måtte man se, hvad man så kunne gøre i retning af en eventuel demarche, og hvis det ikke var uigenkaldeligt, måtte man på et Rådsmøde søge at få den ændret. Dette blot i anledning af, at hr. Ivar Nørgaard sagde, at der ikke var ét medlem af markedsudvalget, som havde en anden opfattelse; jeg havde i hvert fald.

Det har nu her i anden omgang specielt været fremhævet, at man fra visse sider stadig mener, at disse sager giver anledning til for regeringen at overveje at dele udenrigs- og handelsministeriet. Jeg var ikke inde på dette i mit første indlæg, men jeg vil gerne sige, at fremskridtspartiet naturligvis også accepterer, at det alene er statsministerens ansvar og statsministerens opgave at tage stilling hertil.

Når dette er sagt, vil jeg samtidig gerne sige, at vi naturligvis, kan man næsten sige, fra fremskridtspartiet hilser med glæde, at denne regering søger at klare sig igennem med så få ministre som muligt. Der er vel det at sige til specielt markedsf forholdene, at udenrigsministeren i vid udstrækning får hjælp af forskellige fagministre, ikke mindst

[Tillisch.]

landbrugsministeren, selvfølgelig i sidste instans under handelsministerens ansvar.

Der er fremsat nogle dagsordensforslag, og det er sådan set for mig at se det eneste egentlig nye, der ellers er kommet frem i debatten. Jeg har derfor ikke meget at føje til udover at konstatere endnu en gang, at denne lange debat formentlig kunne have været undgået og behandlingen af disse sager have fundet sin endelige afgørelse i handelsudvalget. Jeg synes egentlig, at dette bekræftes af det dagsordensforslag, der er fremsat af det ærede medlem hr. Ivar Nørgaard. Jeg ser det som en bekræftelse på visse, ja, man kan i virkeligheden sige selvfølgeligheder, og vi kunne alt taget i betragtning passende have undværet det.

Skulle det tjene noget formål, så ligger der måske trods alt i konstateringen af en selvfølgelig en vis mild kritik af det forgangne, og hvis det er tilfældet, vil vi med det, jeg sagde i mit tidligere indlæg, godt kunne tiltræde det. Der er imidlertid i vor gruppe en udtalt fornemmelse af, at dagsordensforslaget er ganske uden betydning. Hvilken stilling man så vil tage til det, må man overveje med sig selv, men den overvejende del af fremskridtspartiets gruppe vil være i stand til at stemme for socialdemokratiets dagsordensforslag.

Det fremgik af mit første indlæg — det kan jeg gentage her — at vi i øvrigt kan tage ministerens redegørelse til efterretning, og det kræver derfor sikkert ikke megen fantasi at forestille sig, at vi derfor naturligvis ikke kan stemme for den af SF foreslåede dagsorden.

Arne Christiansen (V):

Jeg skal kun gøre et par bemærkninger.

Hr. Hilmar Baunsgaard kommenterede det spørgsmål, jeg har rejst om, i hvis interesse debatten måske kunne være. Han konkluderede, at den så afgjort var i tilhængernes interesse, fordi vi får tingene sat på plads, og fordi den kan danne udgangspunkt for en konstruktiv debat. Så er hr. Hilmar Baunsgaard og jeg helt enige, for det var sammenfaldende med den slutning, jeg havde i mit første indlæg, hvor jeg yderligere sagde, at den jo også kunne tjene til at styrke og udbygge samarbejdet mellem regering og folketing.

Hr. Ib Christensen brugte som eksempel på de vanskelige arbejdsvilkår i forbindelse med en kritik af disse arbejdsvilkår i handelsudvalget en begivenhed fra gårsdagens møde, hvor vi fik præsenteret af finansministeren forslag til det sjette rådsdirektiv. Vi fik for lidt tid til at gå ind i dette store materiale, sagde hr. Ib Christensen. Jeg må jo gøre opmærksom på, at vi jo netop her benyttede os af handelsudvalgets beretninger, der er at betragte som en forretningsorden, og at vi straks besluttede at sende sagen til det udvalg, hvor vi må forudsætte, at flest sagkyndige medlemmer af dette ting er samlet, nemlig skatte- og afgiftsudvalget. Jeg kan oplyse, at jeg har tilsagn fra formanden for dette udvalg om, at sagen skal få en hurtig og effektiv behandling, så vi kan overholde de frister, der er sat for handelsudvalgets endelige drøftelse af dette forslag.

Endelig om de to dagsordener: den af hr. Ivar Nørgaard foreslåede dagsorden er jo i sin substans i overensstemmelse med de principper, der ligger i de to beretninger, som handelsudvalget har afgivet, og jeg skal derfor uden overhovedet at komme ind på nogen form for orddiskussion eller forsøg på at file på denne dagsorden anbefale, at man stemmer for den. Såfremt det af hr. Maigaard fremsatte dagsordensforslag kommer til afstemning, skal jeg på venstres vegne anbefale, at man stemmer imod.

Hilmar Baunsgaard (RV):

Jeg har kun en kort kommentar til statsministerens svar. Statsministeren sagde: det har jo ikke noget at gøre med, hvor mange ministre man har. Jeg lagde vel mærke til, at statsministeren med vanlig taktisk snilde brugte en flertalsform; når vi andre har nævnt det som et problem på ét område, så drejer statsministeren det fikst til at været et generelt spørgsmål. Jeg har givet udtryk for, hvad jeg mener.

Statsministeren sagde endvidere, at den dagsorden, som også jeg havde anbefalet, at man stemte for, jo bare var en gentagelse af beretningen. Det har statsministeren for så vidt ret i. Men hvad der bekymrer mig, er, at statsministeren slet ikke gav udtryk for, at der dog måtte være en årsag til, at man ønskede det gentaget. Selvfølgelig er der en årsag til, at man ønsker det gentaget. Uanset om vi nu ender med at fortsat at være

[Hilmar Baunsgaard.]

uene om, hvordan man bedst gjorde det — det er statsministerens afgørelse — så vil jeg sige, at statsministeren må se i øjnene, at det går ikke godt med samarbejdet mellem regeringen og markedsudvalget. Det gør det ikke. Vi kan diskutere årsager. Jeg tror, vi har en fælles interesse i, at det kommer til at gå godt. Når jeg mener, at der er et problem, så hænger det sammen med, at jeg ikke tror på, det er fysisk muligt at overkomme arbejdet for én mand, simpelt hen fordi der meget ofte på de forskellige områder vil være tidsmæssige sammenfald mellem lige vigtige ting. Derfor tror jeg alligevel, det ville være rigtigt af statsministeren at overveje det.

Jeg har ikke fantasi til at forestille mig, at det var fysisk muligt for noget menneske at klare det på grund af disse tidsmæssige sammenfald, men jeg kan da selvfølgelig ikke føre et bevis for, at der ikke skulle findes et sådant supermenneske. Det, jeg bare må sige, er: vi har ikke mødt ham endnu!

Stetter (KF):

Jeg takker for hr. Ivar Nørgaards oplysninger vedrørende andre landes EF-engagement. Der ligger i hr. Ivar Nørgaards udtalelse en bekræftelse på det ærede medlems store interesse for De europæiske Fællesskaber, og denne interesse er jeg glad for; den viser, at vi stadig væk opfatter EF på samme måde. Jeg skal i øvrigt kun anføre, at jeg mener, det tidligere er oplyst, at nogle landes statssekretærer har politisk status, medens andre landes statssekretærer eller mødedeltagere ikke har den samme stilling. Nu vel, det er jo ikke hovedsagen i denne debat.

Hr. Maigaard indledte sin tale med at opfordre EF-tilhængerne til at sætte sig ind i sagerne. Der ligger i denne opfordring en påstand om, at EF-tilhængerne i tinget ikke ved, hvad der foregår EF-mæssigt. Påstanden er urigtig, og den er urimelig. Udtalelsen er udtryk for en heldigvis sjælden form for overdrivelse og selvbevidsthed. Hr. Maigaard er ikke den eneste, der ved, hvad der foregår — heldigvis.

Jeg skal foretage en enkelt sammenligning: hr. Maigaard kan ikke følge arbejdet i folketingets andre stående udvalg, f. eks. ikke i folketingets skatteudvalg, hvor jeg

har den fornøjelse at være formand. Det er der ingen der forventer eller forlanger af hr. Maigaard. Men jeg går ud fra, at hr. Maigaard får en orientering fra sine repræsentanter i skatteudvalget om hovedlinjerne i dansk skattepolitik. På samme måde kan alle tingets medlemmer ikke følge markedsudvalgets forhandlinger i detaljer om mange forskellige EF-sager, men udvalgets medlemmer orienterer på normal vis deres respektive partifæller om hovedlinjerne — jeg understreger hovedlinjerne — i landets markedspolitik. Desuden har 6 politiske partier her repræsentanter i Europa-Parlamentet, og jeg går også ud fra, at disse repræsentanter orienterer deres gruppefæller.

Jeg skal gentage fra min tale i formiddags, at markedsudvalget har afgivet en beretning, hvoraf det fremgår, at man med henblik på et nærmere samarbejde med de danske EF-parlamentarikere har fremsat den idé, at disse kolleger giver markedsudvalgets medlemmer en orientering om, hvad der kommer af forslag fra kommissionen, på et meget tidligt tidspunkt. Det er en tanke, som ikke er ført ud i livet på anden måde, end at disse medlemmer har brugt deres information til at angribe markedsministeren i stedet for at orientere markedsudvalgets medlemmer. Jeg kan forstå, at EF-modstanderne bruger denne praksis, men jeg kan ikke begribe, at EF-tilhængerne gør det.

Hr. Maigaard anfører, at problemet er, at tinget ikke er sammensat som befolkningen. Det er jo en påstand. Det er kun rigtigt under den forudsætning, at analyseinstitutternes resultater opfyldes ved en eventuel kommende folkeafstemning, og det er miningsløst at bygge en problemstilling på et så løst og urimeligt grundlag. Resultatet af valget i Storbritannien er et eksempel på, at det kan man simpelt hen ikke bygge en problemstilling på.

Må jeg sige til hr. Ib Christensen i fortsættelse af det, hr. Arne Christiansen allerede har sagt vedrørende spørgsmålet om stillingtagen til harmonisering af momsgrundlaget, at jeg agter at indstille til folketingets skatteudvalg, at vi behandler denne sag første gang den 16. oktober, næste gang den 18. oktober, og så skulle vi gerne onsdag den 23. oktober være i stand til at aflevere en stillingtagen til folketingets markedsudvalg.

[Stetter.]

Dermed har denne vigtige sag fået en behandling som alle andre EF-sager.

Hr. Ib Christensen siger, at det er konstruktivt at værne landets selvstændighed. Det er en selvfølge. Det er jo ikke det, sagen drejer sig om. Spørgsmålet er: hvem er det, der værner Danmarks selvstændighed? Er det EF-modstanderne, som ønsker, at landet skal sejle sin egen sø, og ikke har noget som helst at tilbyde befolkningen ud over, at denne befolkning må klare sig selv i ét og alt? Eller er det EF-tilhængerne, som siger, at vi ved at være med i EF-samarbejdet bevarer vor selvstændighed og samtidig har afgørende indflydelse på dette lands nutid og fremtid? Vi har netop argumenteret for dansk tilslutning ved at sige, at vi ved at gå med i dette medlemskab havde en rimelig mulighed for at bevare vores suverænitet og vor selvstændighed. Vi er i dag med ved forhandlingsbordet, vi er i dag med til at øve afgørende indflydelse på de beslutninger, som det danske folk skal leve under.

Med hensyn til dagsordenerne skal jeg sige, at den konservative gruppe anbefaler at stemme imod det af hr. Maigaard fremsatte forslag om mistillid til udenrigsministeren. Vi anbefaler at stemme for det af hr. Ivar Nørgaard fremsatte forslag, og vores argument er, at der her er en bekræftelse på, at vi fortsætter samarbejdet mellem regeringen og folketinget om dette lands markedspolitik.

(Kort bemærkning).

Hilmar Baunsgaard (RV):

Hr. Stetters udtalelse om, at han ikke kan forstå, at markedstilhængere angriber markedsministeren, gør det nødvendigt for mig at sige: denne debat har ikke for markedstilhængerne båret præg af at være en kritik af markedsministeren. Den har derimod været præget af en beklagelse af, at vi ikke har fundet den rigtige og nødvendige samarbejdsform.

Jeg er ked af, at hr. Stetter siger, han kan forstå, at markedsmotstanderne vil skabe mistillid, for det kan jeg faktisk ikke. Jeg mener, at hvad enten man er modstander eller tilhænger, så må man have en fælles interesse i, når Danmark nu er medlem af EF, at det så kommer til at fungere så nær

det perfekte, som det overhovedet er menneskelig muligt. Det er den interesse, jeg har ønsket at understrege; den må være fælles for både tilhængere og modstandere.

(Kort bemærkning).

Stetter (KF):

Hr. Hilmar Baunsgaard og jeg har begge truffet den beslutning i markedsudvalget, at de retningslinjer, hvorefter samarbejdet mellem regeringen og folketinget foregår, skal tages op til nyvurdering inden udgangen af dette år. Det gjorde vi sidste år, og det gør vi i år. Derfor var denne debat overflødig.

Melchior (CD):

Hr. Maigaard optrådte vel lovlig adjunkt-agtigt heroppe i første runde. . . .

Formanden:

Ingen hentydninger til private forhold.

Melchior (CD):

Det er et tilfældigt sammenfald; jeg beklager, hr. formand, jeg skal ikke komme med nogen private hentydninger. Jeg vil så sige: han skolemestrede folketinget, i hvert fald de medlemmer, som han ikke er enig med. Nu peger hr. Maigaard, at det gælder ikke mindst mig, og det er jeg stolt af, det er også for at få den reaktion frem, at jeg sagde detteher. Det er jo ret typisk for en vis debatform, at når der er nogle, der ikke er enige med én, så siger man: de har ikke forstand på, hvad det drejer sig om. Det var det, hr. Maigaard sagde. Han sagde, det var på tide, at tilhængerne af EF satte sig ind i, hvad det drejede sig om, og sagde dermed dels, at det er de altså ikke, dels, at han, hr. Maigaard, er inde i tingene.

Ja, enhver kan jo kun, så godt han nu kan, og det gælder både for hr. Maigaard og mig. Hr. Maigaard ved, at jeg brugte min sommerferie — det var for resten den eneste uge, jeg havde i år — til at være til stede i Europa-Parlamentet, og bl. a. hørte vi en halv snes forelæsninger, hvoraf hr. Maigaard holdt den ene, som var ganske udmærket og førte til en, synes jeg da, givende debat. Vi har altså alle efter evne forsøgt det samme, som hr. Maigaard har forsøgt, men med forskelligt resultat.

[Melchior.]

På samme måde må jeg, som hr. Stetter allerede har gjort det, anholde påstanden om, at befolkningsflertallet er EF-modstandere. Jeg noterede mig et stort: Så! her, og jeg må sige, at hvis det er den slags løse og hypotetiske påstande, hr. Maigaard bygger sine øvrige argumentationer på, så er det faktisk ikke værd at bruge tiden på. Hvis denne omstændighed, som hr. Maigaard altså mener at kunne udlæse, skulle have konsekvens for folketinget, måtte folketingets sammensætning jo ændres hver måned. Det ville jo have visse konsekvenser såvel for hr. Maigaards parti — og formentlig hans person — som for mit eget parti. Jeg går ikke ud fra, han ønsker at drage denne konsekvens, når det drejer sig om folketingets sammensætning. Derfor kan han heller ikke drage en tilsvarende konsekvens med hensyn til meningsmålinger af anden art.

Hr. Stetter nævnte, at meningsmålingerne i England forud for valget i går har lidt et afgørende nederlag. Jeg vil gerne tilføje, at jeg læser valgets resultat derhen, at jeg føler mig bestyrket i den antagelse, at den engelske situation ikke vil give anledning til for det danske folketing eller den danske befolkning i 1975 at behøve at tage dette spørgsmål op til nyvurdering, men at vi også næste år kan bestræbe os på at få det fornuftigst mulige ud af den situation, som vi selvvalgt er inde i.

Jeg vil gerne om dagsordnerne sige, at hr. Maigaards kan vi selvfølgelig ikke stemme for. Jeg har noteret med glæde, at der er bred opslutning om den af hr. Ivar Nørgaard foreslåede dagsorden. Mit parti føler, at der ved en bred vedtagelse af dette dagsordensforslag vil være sket en cementering af det helt overvældende EF-flertal, som er repræsenteret i dette ting, og jeg vil gerne tilføje den bemærkning, at denne sags afslutning, sådan som den nu tegner sig ved denne debats afslutning, på ny bestyrker mig i den antagelse, at dette i mange partier opdeltede ting i virkeligheden i langt de fleste af de grundlæggende spørgsmål for det danske samfunds førelse repræsenterer en meget højere grad af samstemmighed og enighed, end man kan få indtryk af, når man en gang imellem hører visse af de hidsige ord og kommentarer dertil.

Det er på denne baggrund, at mit parti med glæde kan konstatere, at denne dag altså ikke er spildt, men at den lægger en ny grundsten til den bygning, der hedder Danmarks permanente medlemskab af et europæisk fællesskab.

Maigaard (SF):

To ord til hr. Stetter og hr. Melchior, som er gået i rette med mig. Hvis man kommer og siger, at det er en bagatel, vi drøfter — det gjorde hr. Stetter og hr. Melchior — så kommer man og siger, at EF's budget er en bagatel, så kommer man og siger, at en post på 41 mia kr. er en bagatel. Men stå så op og sig, at det er bagatelsager, vi snakker om, når vi f. eks. taler om, hvordan ministeren skalter og valter med 41 mia kr. Kom så op og sig det i stedet for alt det dér. Lad os så få det på bordet.

Og så til udenrigsministeren. Svarets karakter var jo ganske sigende for den demokratiske debat under EF-vilkårene. Her kommer saglige angreb og derfor hårde angreb, og så står ministeren op og siger: Nåh! Det var, hvad vi fik at vide. Det var det rene indhold i ministerens udtalelse: Nåh! Der var mere fut i venstre, dengang det gjaldt om at jage tidligere landbrugsminister Ib Frederiksen på et så storslået spørgsmål som forædlingskoefficienten for baconsvin. Da var der gang i den. Men nu, hvor man selv har ansvaret, bliver svaret: Nåh, jah, tjah!

Ministeren siger om budgettet: jeg lægger vægt på, at formalia overholdes. Det var den første betragtning. Han siger dernæst: jeg har ment, at det var den rette måde at køre budgetsagen på. Ja men hvordan kan de to ting forenes? Ministeren kan da ikke komme her i folketinget og sige, han lægger vægt på formalia, og så køre budgetsagen på den måde, han gør. Det er da helt umuligt, det kan da ikke forenes.

Derfor vil jeg gerne rette et spørgsmål til ministeren: jeg har peget på fire punkter, hvor ministeren uden skygge af mandat har bundet landet, uden skygge af mandat; har jeg på noget punkt sagt noget, der ikke kunne holde? Ministeren har de pågældende fire punkter, jeg har givet ham dem. Har jeg sagt noget omkring behandlingen af EF's budget, som var forkert? Det må være nemt at svare for den for formalia så bevidste

[Maigaard.]

udenrigsminister, om der er begået fejl eller ej. Jeg glæder mig til det svar. Jeg havde ventet det, og jeg håber, jeg får det nu.

Dernæst om FN-sagen. Der ligger nogle misforståelser, siger ministeren. Han misforstås. Det har vi hørt før, og det vil vi komme til at høre siden. Vi misforstår udenrigsministeren. Dertil er der at sige, at denne sag er klinkende klar. Ministeren har haft sagen den 1. og 2. april på Ministerrådsmødet. Han har ansvaret for en instruks, der er gået af sted til et møde i de faste repræsentanters komité den 17. juni. Begge disse gange har man drøftet EF-placeringen i FN. Der er ikke noget at misforstå. Det er klart og tydeligt. Instruksen er indiskutabel. Vi har fået den i markedsudvalget. Ministeren har ansvaret for den. Det er ikke noget med, at man hen under den 13. september begyndte at misforstå hinanden. Denne sag har været på bedding før sommerferien, og på det tidspunkt skulle tinget have haft besked.

Dernæst et par ord til hr. Ivar Nørgaard. Vi har jo fået dette dagsordensforslag. Jeg har lidt svært ved at forstå det, for jeg synes, det kan læses sådan, at man i og for sig løsner de bånd, der er lagt på regeringen. Der er lavet to aftaler mellem folketinget og regeringen i form af beretninger fra markedsudvalget, og så vidt jeg kan se, bliver de løbere, hvis man vedtager hr. Ivar Nørgaards dagsorden. Derfor vil jeg gerne vide, om dagsordenen indebærer en misbilligelse af udenrigsministeren, forstået på den måde, at hvis vi stemmer for det, betyder det så, at vi erkender, at udenrigsministeren har overtrådt de regler, der gælder her i tinget? Hvad betyder det? Der står: folketinget skal underrettes tilfredsstillende. Hvad vil det sige? Vi har klare regler for, hvad tilfredsstillende er, nemlig de to beretninger fra markedsudvalget. Har ministeren handlet i overensstemmelse med disse regler, eller har han ikke handlet i overensstemmelse med dem? Det vil jeg gerne har klaret af, før jeg yderligere udtaler mig om dagsordenen. Det synes jeg er vigtigt. Hvad betyder den? Er det en misbilligelse af ministeren, eller er det det ikke? Det forekommer mig væsentligt.

(Kort bemærkning).

Melchior (CD):

Det er en grov tilsnigelse at slynge om sig her med snesevis af millioner som bevis for, om sagen er stor eller lille. Det er ikke korrekt at fremstille det således, at en anden proceduremæssig fremgangsmåde ville have ændret landets situation med snesevis af millioner. Det er stadig væk kun procedurer, der er tale om, og der er for mig ingen tvivl om, at der er fuldt mandat til de midler, som Danmark kommer til at anvende i den sammenhæng.

I øvrigt vil jeg sige, at om der er tale om småting eller store ting, det kommer selvfølgelig altid lidt an på de mål, man måler med, men jeg har før citeret hr. Ivar Nørgaard for at have sagt, at denne sag, vi behandler i dag, ganske vist er lille, men der kunne en anden gang komme en stor. Det behøver selvfølgelig ikke være noget bevis over for hr. Maigaard, når jeg lægger hr. Ivar Nørgaards vurdering til grund, men hr. Ivar Nørgaard er altså ordfører for forespørgerne i dagens debat, og derfor kan det dog nok tages til indtægt for mit synspunkt og eventuelt for hr. Stettens om sagens størrelsesorden, at hr. Ivar Nørgaard har udtalt noget tilsvarende.

(Kort bemærkning).

Ivar Nørgaard (S):

For at undgå enhver misforståelse vil jeg gerne svare klart på hr. Maigaards spørgsmål og også på de spørgsmål, der blev stillet fra flere ordførere, hvorfor vi rejser sagen her i salen og ikke klarer det i markedsudvalget.

Det er jo åbenbart, at vi ikke rejser denne sag, hvis vi troede, vi kunne klare det i markedsudvalget. Det er, fordi vi ikke har fået tilfredsstillende svar og løsninger i markedsudvalget, at vi rejser den her i salen. Når vi rejser sagen og nu kommer med denne dagsorden, så er det selvfølgelig, fordi den indeholder en misbilligelse af den måde, vi finder ministeren har administreret markedspolitikken på. Vi understreger, at det altså ikke efter vor opfattelse har været i overensstemmelse med de regler, vi finder bør vejlede regeringen. Når regeringen derfor tager denne dagsorden, så ser vi det også

[Ivar Nørgaard.]

som et udtryk for — som jeg også forstod at ministeren selv sagde — at nu vil man bestræbe sig på at leve op til disse regler, og vi håber så, at det bliver bedre end hidtil.

Formanden:

Hr. Maigaard har ordet for en kort bemærkning, og så går vi over til talerrækken.

(Kort bemærkning)

Maigaard (SF):

Hr. Melchior må undskyldte, men jeg må belære ham. Der er ikke noget at gøre ved det, det er nødvendigt. Baggrunden for denne debat er ministerens redegørelse. Hvis hr. Melchior har læst det, så vil han vide, at den drejer sig om to forhold, det siger ministeren selv: FN-sagen og budget-sagen. Hr. Melchior står op og siger som hr. Stetter: det er småting. Dertil siger jeg, at hvis man siger småting om budgetsagen, så ved man ikke besked, og jeg kan forstå, jeg siger det med rette.

Iøvrigt vil jeg spørge statsministeren, om han opfatter vedtagelsen af det dagsordensforslag, som hr. Ivar Nørgaard har fremsat, som en misbilligelse.

Ib Nørlund (DKP):

Jeg vil give statsministeren ret i én ting, nemlig at spørgsmålet, om der skal være én eller to ministre inden for det udenrigske, har intet som helst med det at gøre, som har været bragt til diskussion og været udsat for kritik i dag. Jeg indser ikke, hvorfor det at sætte to Guldberger i stedet for én skulle indebære nogen som helst form for lyksalighed.

Hr. Arne Christiansen sagde, at tingene var blevet sat på plads i debatten her. Det synes jeg først og fremmest kræver, at der bliver givet svar på de spørgsmål, der bliver rejst; det har alle kunnet høre, at det er der ikke blevet. Jeg tænker her navnlig på udenrigsministerens behandling af FN-sagen. Nu bliver det gjort til en misforståelse. Den var ekspederet fra EF's side, bliver det nu fortalt. Dispositionen var truffet, da sagen blev drøftet i markedsudvalget. Men da man havde den drøftelse, fik man at vide, at der kunne reageres fra markedsudvalgets

side, og vi har endda fået at vide, at de forskellige ting var sat i gang over for FN og EF, uden at man dog nogen sinde har præciseret, hvad det egentlig var, der kom ud af at sætte det i gang, hvad der faktisk skete.

Når man nu henviser til, at dispositionerne er truffet osv., så må jeg komme tilbage til den sag, som jeg har fremdraget flere gange her og aldrig fået bare et kvidder af et svar på, nemlig at man i udenrigsministeriets notat af den 25. september pludselig finder på, at Danmark som medlem af EF i virkeligheden slet ikke har ret til at stemme imod EF-observatørposten. Så kan man nok sige, at dispositionerne er truffet i forvejen, men så har man jo spillet kommers med det hele.

Hvilken rolle spiller denne sags opdukken på et sent tidspunkt? Det har vi overhovedet ikke fået nogen klarhed over. Det eneste, jeg kan takke ministeren for i denne forbindelse, er, at han ved sin optræden netop demonstrerer, også over for offentligheden, hvor vanskeligt det er at få besvaret de spørgsmål, man rejser, og få afklaret de mærkværdigheder, der dukker op, når man roder lidt i, på hvilken måde EF-politikken drives.

Med hensyn til hr. Ivar Nørgaards dagsorden må jeg nok sige, at den er steriliseret, som om den havde været igennem tre-fire EF-tromlemaskiner, før den blev serveret over for os. Den siger og lover det samme, som nu for længst er tilsidesat, og som også i kraft af hele diskussionen har vist sig at være tilsidesat. Den udtaler sig ikke om det hidtidige forløb, den lader faktisk bare, som om alt er i den bedste orden. Det var i hvert fald hr. Arne Christiansens udlægning af den. Han sagde, at så skulle alt jo forblive sådan, som det har været indtil nu. På tilsvarende måde har man udtrykt sig fra Hilmar Baunsgaards og fra regeringens side, og det kan vi da ikke på nogen måde lade det have sit forblivende ved.

Hr. Ivar Nørggaard sagde lige, at det skulle forstås som en misbilligelse. Ja men hvis det skal forstås som en misbilligelse, hvorfor så ikke sige det? Det er vel det, der er af interesse her. Ellers må jeg sige, at så er dette tigerspring, som blev begyndt med at stille denne forespørgsel, unægtelig endt noget pladask på maven. Det får man også

[Ib Nørlund.]

yderligere indtryk af gennem hr. Anker Jørgensens noget mærkværdige tale her tidligere i debatten. For det var jo nærmest en undskyldning for at man overhovedet havde pillet ved dette her. Man kom og sagde, at nu var hele denne observatørposthistorie tilstrækkelig afklaret, hvor man ellers har sagt, at man i udenrigsnævnet var blevet stillet over for en fuldbyrdet kendsgerning, som man ikke kunne gå imod. Nu kommer man og undskylder, at man har haft noget, der lignede en principiel modstand mod det. Men i markedsudvalgets diskussioner var det jo det, der blev båret frem som den socialdemokratiske gruppes stillingtagen og motivering.

De ting, som hr. Anker Jørgensen bruger til at anerkende regeringens stilling, er nu nogle erklæringer fra statsministeren og hans nærmere forklaringer om, hvad det betød at være observatør. Ja men hr. Anker Jørgensen burde dog være klar over, at i markedsudvalget besvarede statsministeren under ingen omstændigheder spørgsmål om, hvor han egentlig havde forsikringerne fra, om at observatørposten skulle være dette eller hint. Han gav en forklaring om, at det lå i FN's statutter, men det er jo ikke holdbart, al den stund FN's statutter ikke forbyder at snakke om udenrigspolitik og den slags ting. Der var det mærkværdige i statsministerens forklaring, at han sagde, der var ingen taleret for observatøren, samtidig med at udenrigsministeren den ene gang efter den anden forklarede, at hele diskussionen i EF drejede sig om, hvordan denne taleret skulle udøves. Det er da på et meget skrøbeligt grundlag, hr. Anker Jørgensen pludselig finder sagen tilstrækkelig afklaret.

Når hans tale så også gik over i denne hyldelse til det samarbejde, som foregår i EF, som skulle beskytte os mod kriser, så er det dog at udfordre sådan det sunde omdømme en lille smule groft, for det er jo netop igennem dette samarbejde, de krisefænomener, som udvikler sig i de større

vesteuropæiske kapitalistiske lande, vælter ind med øget tyngde over landet.

Jeg må også sige, jeg finder, det er en ejendommelig hilsen til det engelske Labourpartis valgsejr, som blev præsteret af hr. Anker Jørgensen, idet han jo nærmest udtrykte håb om, at dette parti ikke ville opfylde sine løfter til vælgerne. Det burde i hvert fald ikke være en måde at lykønske et andet parti på.

Det fremgår vistnok af, hvad jeg har sagt, at vi godt kan stemme for hr. Maigaards dagsordensforslag.

Ib Christensen (DR):

Hr. Anker Jørgensen mente, at resultatet af landbrugsordningerne er bedre end forventet, og deraf kan man jo så slutte, at hr. Anker Jørgensens forventninger må have været meget beskedne. Ganske vist refererer man til, at man tjente 3 mia kr. ekstra i valuta det første år, vi kom ind i EF, men glemmer, at de regnskabstal, man refererer til, skriver sig fra 1. juli 1972 til 1. juli 1973. Den største del af dette år var Danmark ikke medlem af EF.

Hr. Anker Jørgensen glemmer øjensynlig også, at landbruget tjener 14 pct. mindre i år, end det tjente sidste år. Hr. Anker Jørgensen glemmer øjensynligt også, at man opretholder nationale støtteordninger i lodret strid med Romtraktaten inden for de øvrige EF-lande, andragende 14 mia kr. alene for Vesttysklands vedkommende og over 40 mia kr. i alt inden for EF-området. Det er tal, vi har fået i markedsudvalget fra landbrugsorganisationerne.

Endelig synes det også at være undgået hr. Anker Jørgensens opmærksomhed, at den britiske arbejderregering som et fremtrædende punkt i sit genforhandlingsprogram har en grundlæggende revision af landbrugsstøtteordningerne, dvs. væk fra prisstøtteordningerne, som rent umiddelbart kunne være en fordel for det danske landbrug, og over til andre former for landbrugs politik, der ikke indebærer de umiddelbare

[Ib Christensen.]

fordele, som dansk landbrug kortsigtet skulle have på dette område.

Videre siger hr. Anker Jørgensen, at der var knyttet en række forudsætninger, som absolut må opfyldes, til det danske medlemskab af EF, altså forud for afgørelsen den 2. oktober 1972. Og så siger hr. Anker Jørgensen, at det britiske medlemskab altså er en dansk forudsætning, og det var under den forudsætning, en stor del af de danske vælgere ved folkeafstemningen stemte ja. Altså: forudsætningerne skal absolut opfyldes, og det britiske medlemskab er en absolut forudsætning, siger hr. Anker Jørgensen. Men hvilken konklusion drager hr. Anker Jørgensen så af dette? Ja, han siger, at der absolut må ske en nyvurdering, hvis Storbritannien træder ud af EF, men hr. Anker Jørgensen siger ikke hvordan. Hr. Anker Jørgensen siger ikke, om man f. eks. fra socialdemokratiets side vil gå ind for en folkeafstemning igen her i Danmark under hensyntagen til, at denne forudsætning er bristet, men måske kan man på et senere tidspunkt ved en senere EF-debat vride et svar ud af socialdemokratiet på dette spørgsmål.

Hr. Arne Christiansen mente, at det 6. rådsdirektiv får en hurtig og effektiv behandling i skatte- og afgiftsudvalget; det tvivler jeg ikke på, men det er netop dette med hurtigheden, der er det gale efter vores opfattelse. Denne momsharmonisering, der jo betyder et ensartet momsgrundlag inden for alle EF-landene, bliver altså kørt igennem i løbet af nogle ganske få uger, uden at der hidtil har været nogen nævneværdig debat i den danske offentlighed om spørgsmålet, og uden at vi før nu har fået kendskab til regeringens indstilling til sagen. Når man tænker på, hvad folketinget bruger af tid, ofte alt for megen tid, på mindre væsentlige spørgsmål, så er det jo forstemmende, at fordi det drejer sig om et EF-område, så er man nødt til at køre tingene igennem helt uforsvarlig hurtigt, således at en demokratisk debat, en offentlig debat i presse og medierne om denne ting, simpelt hen bliver forsnævret. Jeg kunne forstå, at det hele skulle køres igennem i skatte- og afgiftsudvalget i løbet af 5 dage.

Så siger hr. Stetter, at sagen ikke drejer sig om vores lands selvstændighed. Ja men hvad er der da tale om, når man overgiver

suveræne beføjelser til overstatslige organer, andet end en indskrænkning af landets selvstændighed? Hvad er der tale om andet end en indskrænkning af landets faktiske selvstændighed og handlemuligheder, når man koordinerer udenrigspolitikken inden for EF og arbejder hen mod en politisk union, som både den socialdemokratiske regering og denne regering har tilsluttet sig som et mål at få gennemført inden 1980.

Det afgørende er efter vores opfattelse med hensyn til suverænitet og selvstændighed dette, at Danmark bevarer sin ret til at handle og reagere på de påvirkninger, der kommer til os udefra, akkurat som de øvrige nordiske lande har valgt. Det er det, der er det afgørende, i stedet for at vi på forhånd underkaster os overstatslige vedtagelser.

Derefter siger hr. Stetter, at vi har øvet afgørende indflydelse ved forhandlingsbordet. Jeg gad vide, om det kan eksemplificeres i ét eneste tilfælde, at Danmark har øvet afgørende indflydelse ved forhandlingsbordet. Ikke engang i spørgsmålene om de nye landbrugspriser og afviklingen af de nationale støtteordninger inden for landbruget turde man bruge den sagnomspundne vetoret, og det kunne ellers godt kaldes et vitalt spørgsmål for Danmark.

Vedrørende de to dagsordensforslag kunne vi for så vidt godt støtte det socialdemokratiske dagsordensforslag, for vi er enige i det, der står deri, selv om det er meget begrænset, hvad der står, men da vi har indtryk af, at en eventuel vedtagelse af dette dagsordensforslag — og det må jo forudsættes, at det sandsynligvis bliver vedtaget — vil betyde, at det andet dagsordensforslag, SF's dagsordensforslag, ikke kommer til afstemning, så kan vi ikke medvirke til at vedtage dette socialdemokratiske dagsordensforslag, der jo altså i realiteten har taget karakter af et afværgedagsordensforslag.

Med hensyn til SF's dagsorden må jeg sige, at vi ikke er yndere af ministerstorm; vi er ikke yndere af dagsordensforslag, der formuleres umotiveret, hvor motiveringen ikke er angivet i selve dagsordensforslagets formulering, men vi konstaterer som en kendsgerning — det gjorde jeg allerede i mit første indlæg — at udenrigsministeren efter vor bedømmelse har handlet forkert og er gået ud over det mandat, han har haft. Vi konstaterer samtidig, at vores stemmeafgiv-

[Ib Christensen.]
ning til fordel for SF's dagsordensforslag, og det kan vi altså under disse omstændigheder støtte, ikke er udtryk for et angreb på udenrigsministerens person, men udtryk for en konstatering af, at EF-tilhængerpartierne — og det er jo de 8, eller hvor mange der nu er af folketingets partier, det er i hvert fald ikke 3 partier, men det er hovedparten af partierne i folketinget — rent faktisk i deres handlinger i tinget her og i markedsudvalget støtter EF-politikken både i dens substans og i dens procedure. Derfor kan vi altså stemme for det af SF fremsatte dagsordensforslag.

(Kort bemærkning).

Ordføreren for forespørgerne (Ivar Nørgaard) (S):

Til hr. Ib Christensen vil jeg gerne sige, at der vist skal en meget snørklet tankegang til at opfatte et dagsordensforslag, der bliver fremsat som en logisk følge af ens indlæg som det første indlæg på dagen, som et afværgedagsordensforslag til et dagsordensforslag, der bliver fremsat senere på dagen.

Jeg vil gerne sige til hr. Ib Nørlund, at når vi ikke kan stemme for et forslag som stillet af SF, så skyldes det jo netop, at vor mening med denne debat er at sikre, at markedspolitikken bliver ført på en betryggende måde. Vor mening har ikke været at gå på skalpejagt og prøve at kappe hovedet af en minister eller kappe hovedet af hele regeringen. Det har vi forsøgt på tidligere ved andre lejligheder, men det, der interesserer os i denne forbindelse, er at sikre, at markedspolitikken bliver ført på en sådan måde, at der ikke bliver grund til den utilfredshed, vi har været vidne til, og som vi selv har næret i markedsudvalget.

(Kort bemærkning).

Stetter (KF):

Jeg skal bede hr. Ib Christensen om at læse Folketingstidende, så snart den udkommer, vedrørende mine bemærkninger om suverænitetsbegrebet. Dette begreb kan diskuteres vidt og bredt. Jeg skal nøjes med den ene bemærkning, at ingen kan modbevise, heller ikke hr. Ib Christensen, at vi ved dansk medlemskab har opnået medindfly-

delse og medbestemmelsesret på egne anliggender. Det er det afgørende.

(Kort bemærkning).

Ib Nørlund (DKP):

Hr. Ivar Nørgaard sagde før, at hans dagsordensforslag skulle forstås som en misbilligelse. Det viser sig i debatten her, at den forstås som det modsatte i hele højre. Vil hr. Ivar Nørgaard være med til at udtrykke sin misbilligelse i et så klart sprog, at det kan forstås både af højre i salen og af befolkningen?

Udenrigsministeren (Guldberg):

Jeg synes, jeg i hvert tilfælde skylder et enkelt svar på det spørgsmål, som hr. Ivar Nørgaard var inde på om dispositionerne vedrørende budgetforslaget, som det står i øjeblikket, og dels til en vis grad også et svar på noget af det, som hr. Maigaard har været inde på.

Jeg gentager, hvad jeg har sagt flere gange, at det jo er første gang, man anvender denne fremgangsmåde, og derfor kan det godt være, at det ikke er den fremgangsmåde, jeg nu har anvendt, der er den, man vil anvende fremover. Men jeg vil gerne sige, at grundlaget for, at det er anvendt på den måde, jeg har gjort, hvor jeg altså har set det som, at vi starter med at stille et budget op, er, at der må være et udspil, og det er et udspil, som Ministerrådet er med til, og som Kommissionen er med til at forme, og det er udvalget også herhjemme blevet orienteret om. Det stiller vi op over for Parlamentet, og så går der en dialog i gang i løbet af nogle måneder, og når den er kørt færdig, så kommer vi tilbage, og så får vi den endelige vedtagelse.

Så er det klart, som bl. a. hr. Maigaard siger: ja men allerede ved at deltage i opstillingen af dette budget kan der være foretaget nogle bindinger, som man ikke sådan kan komme af med. Det er jeg også opmærksom på, men min betragtning har været den, at når man for det første ser på, at det er første gang, vi har opdelingen, og for det andet ser på det oprindelige forslag, så var det sådan, at de såkaldte obligatoriske udgifter har jeg betragtet som udgifter, der er en nødvendig følge af traktaten eller af retsakter, udstedt i henhold til denne. For

[Udenrigsministeren.]

disse udgifters vedkommende er der, ligesom det er tilfældet for lovbundne udgifter her i landet, altså tale om en konstatering af de forventede udgifter. Jeg ser det altså på samme måde, som vi ser det her, når vi har finanslovbehandlingen og der er forslag om udgifter til noget lovbestemt. Så går man ikke tilbage og konstaterer, om man så må sige, om den lov nu er vedtaget på den ene eller den anden måde, men accepterer, at der er en juridisk eller en legal forpligtelse til at komme med det på finanslovsforslaget.

Den anden del af det er de ikke-obligatoriske udgifter, og det er dér, hvor man virkelig kan sige, at der er enkeltheder i det. Dér må jeg for det første sige, at denne opdeling er — det har hr. Maigaard jo også været inde på — en opdeling, der ikke er foretaget før, og det er en opdeling, som skal komme ud af den dialog, der ligger mellem Rådet og Kommissionen. Når den er kommet det denne gang, så er der blevet en linje i det, og så er det klart, at vi kan begynde at bygge vores behandling på, at der er en sådan opdeling. Men dér er vi altså gået ud fra, at det, man måtte gøre, var at følge Kommissionens forslag og lægge det op til Parlamentet, og at det ikke var Ministerrådet alene, der skulle bestemme disse ting. Derved er den gået videre på den måde, som jeg har gjort opmærksom på. Jeg har — og jeg skal ikke gentage det nu — så i øvrigt udtrykkeligt nævnt, at for de ikke-obligatoriske udgifter er det, vi i realiteten har foretaget i første omgang en betydelig nedskæring, og at vi for de enkelte store poster kan referere til ting, der har været forelagt markedsudvalget, og som markedsudvalget har været bekendt med.

Jeg skal så til sidst kun komme med den bemærkning, at jeg er meget enig i hr. Ivar Nørgaards sidste bemærkning om — og sådan forstår jeg også hele formålet med denne debat — at sikre en betryggende måde at behandle tingene på. Det bestræber jeg mig for, og det har jeg også bestræbt mig for. Det kan være, man synes, at det ikke er sket uden fejl, og jeg vil heller aldrig påtage mig at kunne gøre det uden fejl, men jeg mener, det er den rigtige definition af det. Deri ligger, at der må gives information til markedsudvalget, at tingene må være til rådighed, og at man må kunne

drøfte det. Der ligger også det i det — og det er jeg sikker på, at hr. Ivar Nørgaard er enig med mig i — at behandlingen i markedsudvalget også må have det formål at komme frem til at få konstateret de tilfælde, hvor et flertal i udvalget vil nedlægge et veto, forhindre regeringen i at gå videre med en sag, fordi man ikke synes, at den er korrekt.

Jeg er altså enig i udtrykket „på betryggende måde“, og jeg mener alle bestræbelser bør gå ud på det. Derfor synes jeg også, at det må være helt acceptabelt, at det dagsordensforslag, der er foreslået af hr. Ivar Nørgaard, bliver vedtaget som et udtryk herfor.

Formanden:

Jeg håber, at vi kan have ro i salen, selv om alle er samlet på én gang.

Maigaard (SF):

Jeg konstaterer med glæde, at ministeren ikke har kunnet sætte sin finger på ét eneste af de 4 punkter, hvor jeg omkring budgettet — hr. Melchior's småsag — har udtalt mig, og det gør, at jeg ikke synes, man kan have tillid til ministeren.

Nu er folketingets regler jo sådan, at formanden formentlig vil sætte det socialdemokratiske dagsordensforslag til afstemning først, og så kommer vores ikke til afstemning, og det ville være skade med den udenrigsminister, vi har. Derfor vil jeg gerne tage mit forslag tilbage og fremsætte det obligate ændringsforslag, idet jeg stiller følgende:

Ændringsforslag til hr. Ivar Nørgaards dagsordensforslag. „Ordene „Folketinget opfordrer“ udgår og erstattes af følgende:

„Idet folketinget udtrykker sin misbilligelse af udenrigsministeren, opfordrer det.““

Herved sker der to ting. For det første kommer vi til at stemme, og det vil sige, at hr. Ivar Nørgaard og socialdemokratiet kommer til at bære jernbyrd for deres opfattelse, og det er nok sundt.

For det andet erstatter vi ordet „mistillid“ med „misbilligelse“. Vi lægger ikke megen vægt på, hvordan de to ord opfattes, hvad de betyder, vi læser dem sammen, men da hr. Ivar Nørgaard har brugt udtrykket misbilligelse, da hr. Ivar Nørgaard har brugt udtrykket, at hans dagsordensforslag indeholder en misbilligelse af ministeren, så

[Maigaard.]

går vi ud fra, at hr. Ivar Nørgaard også vil kunne stemme for vores ændringsforslag, når vi erstatter „mistillid“ med „misbilligelse“.

Formanden:

Hr. Maigaard har nu taget det af ham fremsatte forslag om motiveret dagsorden tilbage. Ønsker nogen at optage det? (Op-hold). Da det ikke er tilfældet, er det bort-faldet.

I stedet har hr. Maigaard stillet følgende ændringsforslag (se ovenfor) til det af hr. Ivar Nørgaard fremsatte forslag om motiveret dagsorden (se foran). Dette ændringsforslag indgår nu også i forhandlingen.

Hermed sluttede forhandlingen.

Ændringsforslag af Maigaard (se foran) til forslag om motiveret dagsorden af *Ivar Nørgaard* (se foran)

forkastedes med 138 stemmer mod 19; 8 medlemmer stemte hverken for eller imod.

Forslag om motiveret dagsorden af Ivar Nørgaard (se foran)

vedtoges enstemmigt med 149 stemmer; 16 medlemmer stemte hverken for eller imod.

Hermed sluttede forespørgslen.

Formanden:

Der er ikke mere på dagsordenen.

Der er foretaget ændringer i følgende udvalg:

Nordisk Råd (11/10 74):

Udtræder: Ingeborg Gjerding

Ny stedf.: Holten

Folketingets næste møde afholdes onsdag den 16. oktober, kl. 13 med følgende dagsorden:

1) *Spørgsmål til ministrene.*

2) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om by- og landzoner. (Ophævelse af byudviklingsudvalg).

Angående folketingets arbejde de følgende dage i den pågældende uge henviste formanden til den omdelte ugeplan.

Mødet hævet kl. 15.24.